

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 1

Jan.

1954

Pris 75 öre

Hälsokontroll — se artikel

Ett personligt samtal...

Den ene behöver råd för att utnyttja ett sparat kapital — den andre behöver kanske hjälp i någon annan ekonomisk angelägenhet... ja, det finns otaliga tillfällen, då ett personligt samtal med någon av Handelsbankens erfarna tjänstemän kunde bidra till att lösa Edra problem.

Välkommen till

SVENSKA HANDELSBANKEN

WANGELS

MALMÖ

när det gäller kvalitetsarbete i

**Kemisk tvätt
Färgning
Pressning**

Affärer:

Falsterbogatan 33	Tel. 113 43
Henrik Smithsgatan 1	„ 130 28
Engelbrektsgatan 11 B	„ 139 72
Ö. Förstadsgatan 46	„ 223 83
Regementsgatan 11	„ 752 10

RÖD- SPRITEN

måste vara med,
när det stuvats in
för en längre eller
kortare färd.

Skaffa Er ett pun-
kerkock och Ni är
ifrån alla bekymmer
med bränslen, som
medföra os och lukt

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM
Tel. 52 44 44, 52 44 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar.

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST

Upplandsgatan 9, Box 251 Telefon 144 99
GÄVLE

Utför metallgjutgoods i alla rödgodslege-
ringar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 1. Januari 1954

17:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör: SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:
1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:
90 mm spaltbredd 90 öre mm.
60 mm spaltbredd 65 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialloffer.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamregatan 3. Tel. 753 44.
Postgironr 95 00 65.

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

Mera mänskligt i medicinen

När man vid sitt skrivbord tillsammans med en diger samling pressklipp och tidskrifter söker ge några väsentliga drag i dagens tbc-situation — en nästan obligatorisk plikt vid ett årsskifte — finner man något av mystik i alla de namn och "kombinationer" som uppstått genom de kemiska preparaten. Kring PAS och Streptomycin, de två stora grundpelarna i den moderna kemoterapien, har nu grupperat sig nya mediciner, bokstavskombinationer och begrepp. Ett referat från försök vid ett engelskt tbc-sjukhus förmåler att man givit patienterna kombinationen isoniazid—isoniazid + streptomycin—PAS + streptomycin mot vissa typer av lungtuberkulos. Utan att på något sätt ifrågasätta de nya medicinernas allmänt erkända betydelse i tuberkulosbehandlingen kan man fastslå, att varje nytt tbc-medel haft en enastående dragningskraft ur nyhets synpunkt. Rubrikerna i pressen ha mera än allt annat varit ägnade att sätta fantasin i rörelse — i bokstavskombinationernas mångfald och mystik har man velat se nycklarna till tuberkelbacillens skyddade mörkrum, där vetenskapens strålkastare nu kastar sitt avslöjande och förintande ljus. Däri ligger nog mycket av det nyhetsvärde man ur journalistisk synpunkt tillmätt varje nytt meddelande om de nya tbc-preparaten. En tidningsman kan kanske ofta försvara sina mer eller mindre väl genomtänkta artiklar med att det ligger en stor stimulans i pressens aktivitet: läkaren-forskaren kan inte undgå att sporras av den uppmärksamhet publiciteten medför, gynnsammare klimat för forskningen i form av ekonomiskt stöd o. s. v. skapas. Från läkarhåll kan man å andra sidan ofta få höra att all "populär" journalistik är ägnad att skada det medicinska arbetet. Vi är vana att möta de mest diametralt olika synpunkter i dessa frågor. Ett är emellertid säkert: nyhetsförmedlingen inom medicinen är ett mycket viktigt problem.

Om man nu för en gångs skull låter bli att sätta de s. k. yrkesjournalisterna i skottgluggen kan exempelvis nämnas att en tuberkulosläkares skrivelser om negativa verkningar av nya tuberkulospreparat haft negativ inverkan på anslagsbeviljande instanser. Publiciteten är som sagt ingen oviktig fråga.

*

De nya medicinerna synes också ha skärpt intresset hos patienterna för rent medicinska spörsmål i långt större utsträckning än tidigare. Om läkaren som fackman har lätt att skilja agnarna från vetet i den medicinska debatten så är det inte samma sak för patienten. Patientens möjligheter att följa med vad som rör sig inom medicinen är av olika skäl starkt beskurna. Han kan lätt dra ut felaktiga konsekvenser av det nyhetsmaterial, som serveras om en sjukdom, som råkar vara just *hans egen sjukdom*. Patienten saknar möjligheter till överblick och bedömande av hela det medicinska området på samma sätt som läkaren, även om man långt ifrån behöver utgå från att sanatoriepatienter i gemen skulle sakna medicinska insikter.

*

Nu kanske man kan invända, att patienten bör ha förtroende för sin läkare, strunta i mera "djupgående" medicinska analyser och betraktelser och lita på att läkaren i kraft av sin utbildning och erfarenhet gör det bästa av hans sjukdomssituation. Det torde väl i stort sett vara så att många patienter resonera på det sättet. Men detta beteendemönster är långt ifrån allmängiltigt. Ingen bör väl bli förvånad över att den dynamiska utveckling, som kännetecknar dagens tbc-vård skärpt intresset hos sanatoriepatienterna själva för de rent medicinska sammanhangen. Detta bör inte

uppfattas som otillbörligt intrång av lekmän utan hellre bedömas som ett sundhetstecken — patienten visar aktivitet för vad som rör sig om hans sjukdom och nöjer sig inte bara med generella förklaringar eller inga förklaringar alls. En läkare vill nog invända att det ofta inte är möjligt att hålla en privat föreläsning för varje patient om hans individuella sjukdomssituation och alla de förutsättningar och reservationer, som finns med i sjukdomsbilden. Ofta kan det bli fråga om nyanser och detaljfrågor, som patienten-lekmannen inte kan bedöma. Och läkarens arbetsbörda växer med utvecklingen, vilket måste medföra en mera generell behandling av patienterna, d. v. s. dagens sjukvård tillåter i många fall inte läkaren att stanna för i individuell prövning vid varje sjuksäng på det sätt som i många fall förekom inom sanatorievården i äldre tid, då behandlingsmetoderna var enklare och tidningsrubrikerna om nya läkemedel mindre feta.

*

Något sociologiskt uttryckt skulle man kanske kunna säga att sjukvården hotas av en viss kollektivisering. Läkarnas intresse för de enskilda individerna i sängarna har minskat — de ha flyttat sitt arbete till sina kemiska laboratorier, där man indelar patienterna i pas-streptomycingrupper, isoniazid-pas-streptomycingrupper o. s. v. allt efter vad man på vetenskaplig väg funnit vara den bästa behandlingen. Tuberkelbacillen har slagits tillbaka, men kollektiv- och effektivitetsbacillen hotar i stället att utplåna de mänskliga anletsdragen i dagens sjukvård. Dessa något kätterska funderingar avbrytas på ett glädjande sätt av meddelandet om den märkliga lungoperationen i Lund; patienten som genom ett skickligt operativt ingrepp räddats med en halv lunga i behåll. Den medicinska bragden, som med all rätt betecknats som en av världens märkligaste lungoperationer, förringas ingalunda av att det goda resultatet uppnåtts under ett gott samarbete mellan läkare och patient, att läkaren och patienten stått på synnerligen god fot med varandra synes enligt vad vi erfarit varit av stor betydelse. Exemplet visar att den rent mänskliga kontakten inte får försummas och med all respekt för den medicinska forskningen får man nog säga att något "ingen mans land" mellan läkare och patienter inte bör existera varken i form av en snårskog av medicinska termer eller på annat sätt. Vi har en bra sjukvård och vi kan heller inte klaga på den goda viljan att göra den ännu bättre — det skulle vara orättvist — men lite mera mänsklighet kan också vara en befogad nyårsönskan här: som beredskap mot den mekanisering som tränger på oss från alla håll.

Sutton Kommerberg

En ny yrkessjukdom

presenterar *dr S.-G. Sjöberg*, Eskilstuna, i ett föredrag. Sjukdomen benämnes vanadinbronchit — luftrörskatarr — vid rengöring av oljeeldade ångpannor. Åkomman orsakas av inandning av damm, som innehåller vanadin i form av vanadinoxid, och ådrages bl. a. vid rengöring av sådana pannor, som eldas med s. k. tjockolja, d. v. s. mineralolja av hög viskositet. Symtomen varierar och är beroende av hur mycket vederbörande andats in av det i pannan avlagrade dammet. Mest höggradiga är symtomen när det gäller arbete i mycket stora ångpannor av den typ, som förekommer t. ex. vid ångkraftcentraler. Enligt *dr Sjöberg* har problemet fått ökad betydelse i och med eldningsteknikens framsteg. I förebyggande syfte bör man, ansåg doktorn, använda effektivare skyddsmedel. Det har dessutom visat sig, att om man eldar med både kolpulver och olja blir det mindre avlagringar av vanadinoxiden och ej så uttalade symtom. Sjukdomen är inte farlig men den kan vara nog så besvärlig i form av hosta och retning i luftvägarna, pip i bröstet och trötthet. Den kan hindra vederbörande att arbeta både en och flera veckor.

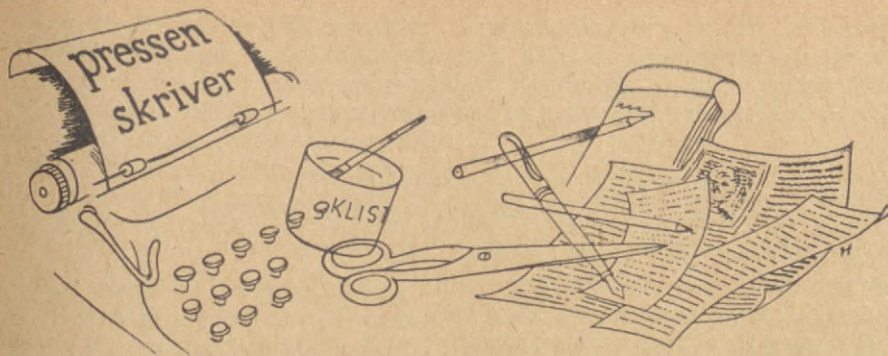
Friplatser vid konvalescenthem

Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos och De Lungsjukas Riksförbund har gemensamt för år 1954 avsett medel gällande nio stycken friplatser åt lungsjuka för konvalescentvistelse vid Alsborgs konvalescenthem i Kronobergs län, Ramnäs konvalescenthem i Halland och Åsens konvalescenthem i Kristianstads län.

För erhållande av friplatser gäller nedanstående normer:

Friplatsernas beläggning:

1. Företrädesvis sådana lungsjuka som saknar bostad och därför får onödigtvis förlängd sanatorievistelse och som av någon anledning ej kan beredas konvalescentvård av landsting eller kommun.
2. Dispensärfall som av läkare föreskrivits vila för viss tid, men som har sådan ekonomisk status, att social hjälp ej kan komma ifråga, men som ändock ej av egna medel kan bekosta rekreativvistelse.
3. Lungsjuka husmödrar i enlighet med punkt 2, vilka ej direkt ordinerats vila men av dispensärläkare rekommenderas friplats för en tids miljöbyte etc.
4. Friplatserna kungöres hos sanatoriekurator och dispensärer i de distrikt i landet, där konvalescenthem ej finnes. Friplats skall dock även kunna beredas lungsjuk inom distrikt, där konvalescenthem drives, därest landstings- och/eller föreningsanslag förbrukats för året, eller andra synnerliga skäl föreligger.
5. Ansökan om friplats sker genom kurator eller dispensär eller lokalförening och ställes till De Lungsjukas Riksförbund, Box 4149, Stockholm Sö.

Lungkräfta och tobaksrökning

kom med ens i brännpunkten i samband med de nordiska kräftforskarernas konferens i Köpenhamn i slutet av förra året. Ett radioeko plus flitiga skribenter i pressen gav den riktiga upptakten och sedan hade svenska folket att fundera över rökningens konsekvenser; halsbloss eller inte halsbloss, pipa istället för cigarett och kanske i någon mån — att röka eller inte röka o. s. v.

Hur stor är risken för rökaren?

är en fråga som ofta återkommit i spalterna och som i många andra sammanhang får amerikanarna även här stå för det statistiska underlaget — siffrorna med vissa reservationer för andra faktorer:

Enligt den amerikanska statistiken röker varje amerikan i genomsnitt 2.541 cigaretter om året, vilket om 20 år skulle betyda att ungefär 30

personer på 100.000 får sjukdomen. Om det nu finns ett samband mellan rökning och lungcancer.

I Sverige är konsumtionen per invånare och år cirka 630, alltså ungefär en fjärdedel av den amerikanska. Det skulle innebära att vi 1970 här i landet har cirka 7 offer per 100.000 människor eller cirka 500 på hela befolkningen. En person på 14.000 skulle alltså få sjukdomen.

Då är, märk väl, både rökare och icke rökare medräknade. Om man bara kalkylerar med rökarna blir siffran något annorlunda. Ungefär 50 proc. av svenskarna lär röka, men bara några få procent kan väl räknas till storrökarna, de som konsumerar över 20—30 cigaretter om dagen.

För dem är risken, enligt expertisen, i 45-årsåldern cirka 50 gånger större att få sjukdomen än för icke-rökare i samma ålder. Om man räknar med att det finns cirka 70.000 storrökare skulle alltså cirka 350 av dem varje år drabbas av sjukdomen. Det betyder en på 200.

Begreppet "Storrökare"

har intresserat och gränsdragningen har varierat — enligt ovanstående sammanställning skulle storrökarna vara koncentrerade till de konsumenter, som komma upp till en förbrukning av över 20—30 cigaretter om dagen, men öppenhjärtiga deklamationer av kända män, som korsförhört av tidningsmän, ger vid handen att toppsiffrorna ofta ligga uppe i 60—70 "giftpinnar" per dag. Professor Berven vid Karolinska Institutet som också var med på konferensen i Köpenhamn ansåg — med en försiktig formulering — att 10—12 cigaretter spela en roll vid uppkomsten av lungkräfta men talade samtidigt om "djupare" orsaker när det gäller att bedöma sjukdomens uppkomst. En dansk läkare ansåg att 5 cigaretter om dagen under 20 års tid skulle kunna resultera i lungkräfta och läkarna i gemen är ense om att pipan och cigarrerna är om inte ofar-

En del fakta i frågan

gav bl. a. kvällstidningen *Expressen* och bland de många klipporna visar tidningen att det statistiskt sett tycks finnas ett samband mellan stark cigarettkonsumtion och lungcancer.

1. Under de senaste årtiondena har antalet dödsfall i lungcancer starkt ökat. Siffrorna i USA: 1938 avled 6.732 personer i sjukdomen, 1948 uppgick antalet till 16.450. En ökning med 144 proc. Från 1920 till 1948 tiodubblades dödsiffran per 100.000 invånare.

2. Parallellt med denna ökning har konsumtionen av cigaretter ökat. Den årliga konsumtionen per invånare har stigit från 46,3 1903 till 2.541 1948. Från 1920 till 1930 ökade konsumtionen av cigaretter från 480 till 930.

3. Det är ett faktum att dödsiffran i lungcancer ökat procentuellt mer än konsumtionen av cigaretter, vilket kan tyda på att även andra orsaker spelar in.

Tecknaren ger något respektlöst sina intryck av cancerkonferensen i Köpenhamn — piprökaren hade enligt den medicinska sakkunskapen avsevärt större möjligheter att slippa lungkräfta än sin olyckliga kollega cigarettörökaren. För tydlighets skull bör man kanske tillägga att avhållsamhet från såväl pipa som cigaretter torde vara ett ännu säkrare skydd.

liga så i varje fall mindre farliga än cigaretterna.

Om samband mellan lungkräfta och tbc

har docent P. Rudström och doktor B. Tjernberg framlagt en del fakta, refererade i *Svenska Dagbladet*:

Författarna betonar att, som också andra specialister påpekat, cancer och tbc kan förekomma hos samma individ. Under 1½ år fann ett par utländska läkare bland 86 fall av bronchialcancer 9 fall med aktiv och 2 fall med inaktiv tbc. I ett sektionmaterial under åren 1940—1948 påträffades 758 fall av kronisk lungtbc och 89 fall av lungcancer, i 12 fall en kombination av båda sjukdomarna. I ett svenskt material, som nyligen presenterades i Svenska läkarföreningen, förekom hos 5.527 patienter med lungtbc i 11 fall samtidigt lungcancer. Någon för endera sjukdomen karakteristisk sjukhistoria finns ej, framhåller författarna, utan symtomen är nära överensstämmande: hosta, hållkänsla, smärtor eller svårdefinierbar obehagskänsla i bröstet, andfåddhet och allmän trötthet m. m. Allmäntillståndet kan i tidiga stadier vara helt opåverkat.

Möjligheterna till effektiv behandling

ventileras också av de båda författarna, som framhåller att det ifråga om lungcancer respektive lungtbc råder en principiell skillnad. Framgångsrikt kan lungcancer, framhåller författarna, behandlas endast genom operation i ett tidigt stadium av sjukdomen. Vid lungtbc däremot spelar sanatoriekuren den dominerande rollen. Den stora skillnaden i behandling gör särskiljandet vid diagnosen av de båda sjukdomstillstånden till en utomordentligt viktig fråga.

Läkarna redovisar också situationen i fråga om operabiliteten av lungcancer och nämner, att f. n. endast cirka 35 proc. av de lungcancerfall, som kommer till kirurgisk behandling, tycks vara operabla och att av dessa 20—25 proc. är i livet 5 år efter operationen. Från många håll har betonats, att någon förbättring av resultaten vid kirurgisk behandling av lungcancer sannolikt inte kan nås genom en fortsatt utveckling av den kirurgiska tekniken. Däremot synes det angeläget att patienterna tidigare än nu kommer till kirurgisk behandling. Det

framhålls, att så snart allmänsymtomen på sjukdomen inträtt har möjligheterna till framgångsrik kirurgisk behandling avsevärt minskat.

Mindre lungkräfta än tbc

konstaterar *Aftontidningen* i en jämförelse mellan Stockholm och Köpenhamn. I den danska huvudstaden skulle lungkräftan bland män enligt uppgift vid canserforsknars rådslag skörda dubbelt så många offer som tuberkulosen — i Stockholm synes situationen något ljusare. Av det material man lyckats få fram för Stockholm under sista året framgår att 110 män dogo av tbc i andningsorganen och 100 av kräfta i lungorna, bronkerna eller luftstrupen. Man hade alltså i den svenska statistiken inte renodlat lungkräftan — den finns med i talet 100. Men då är ytterligare att märka att trots att siffran 100 innefattar tre olika kräftakompor, så ligger talet i alla fall under de 110 dödsfallen i lungtuberkulos. Motsvarande tal för 1951 var 133 dödsfall i lungtuberkulos och 109 i lungkräfta.

Statistiken för tidigare år är inte fullt jämförbar, man har nämligen ändrat sjukdomsgrupperingen. Men 1949 hade man renodlat lungkräftan, som då uppvisade 65 dödsfall mot 159 dödsfall i lungtuberkulos. Och 1948 inträffade bland männen i Stockholm 63 dödsfall i lungkräfta mot 224 i lungtuberkulos.

Detta visar alltså att lungkräftans andel i dödstaten för 1951 och 1952 måste vara åtskilligt lägre än siffrorna utvisar. Dödligheten i lungcancer är i Stockholm inte alls så hög som i Köpenhamn eller som i lungtuberkulos.

Modernare behandlingsmetoder vid njurtuberkulos

har ventilerats av inte mindre än fyra göteborgsläkare, bl. a. dr O. Obrandt, och därvid har de nya kemiska läkemedlen visat sig vara framgångsrika.

Om endast ena njuren var angripen av tbc opererade man tidigare bort den, även om den tuberkulösa härden i njuren hade en mycket liten utbredning. I de fall, där njuren är endast obetydligt angripen av tbc kan man numera, som framgick av framställningarna, enbart med kemobehandling bringa den tuberkulösa infektionen till läkning eller åt-

minstone få över den i ett inaktivt stadium. I något mer avancerade fall av njurtuberkulos tar man bara bort den angripna delen av njuren och lämnar kvar den friska delen. Det är endast i de fall, då njuren är högradigt angripen och visar nedsatt funktion som man avlägsnar hela njuren.

Det kirurgiska ingreppet kombineras alltid med kemobehandling och operationen, som tidigare var det centrala i behandlingen, blir numera blott en episod i den långvariga kemobehandlingen. Den bör patienten lämpligen få på ett sanatorium, och på Rävlanda sanatorium invid Göteborg finns en specialavdelning för denna sorts patienter med 45 sängar. På några andra ställen i landet sköts dessa patienter på lungsanatorierna.

Tuberkulosen hos kreatur

s. k. bovin tbc. uppträder också hos människa trots att sjukdomen utrotats bland kreatursbesättningarna framhåller professor A. Lindau i Lund. Smittan utgörs i detta fall av bovina tuberkelbaciller från nötkreatur. Den mänskliga sjukdomsfrekvensen följer i olika trakter förekomsten av kreaturstbc och utgjorde i Skåne, berättade professor, vid en undersökning 1936—40 c:a 9 procent av tbc-fallen. Numera har kreaturstuberkulosen, vars frekvenssiffra 1936—40 låg vid c:a 35 procent, utrotats i Skåne. Trots detta inträffar, om än i minskad grad, årligen allttjämt ett antal nya fall av bovin tbc hos människa.

Hur detta kan förklaras? Ja, professorn besvarar frågan med att påpeka, att infektionen i en del fall uppenbarligen är av gammalt datum men manifesterar sig först längre fram. Sådana människor med bovin lungtuberkulos utgör, betonade han, en allvarlig fara, om de har hand om tuberkulinnegativa besättningar, som därvid kan slå om och bli reagerande samt i sin tur utgöra en smittokälla. Detta blir särskilt fallet om pastöriseringsförfarandet klickar, vilket någon gång kan hända.

Man måste i framtiden kontrollera, underströk professor Lindau, att tuberkulinnegativ besättning förblir icke reagerande. Människor med bovin tbc bör registreras som bacillbärare och icke tillåtas handha skötsel av djur, då annars bakslag kan inträffa med kända ekonomiska konsekvenser.

Mitt namn är nr 117

Håller sjukvården på att industrialiseras med opersonliga, mekaniska tendenser, högtalarsystem och nummerbrickor? Den frågan ställer författaren Sven O. Bergkvist efter ett besök på en modern sjukvårdsinrättning i en större stad.

Det sitter människor, män och kvinnor, yngre och äldre och barn, i ett väntrum och väntar och trängs. De flesta verkar oroliga. Några har klätt sej i tillknäppt, sammanbitet lugn. Andra spelar säkerhet... skrattar, ler, försöker få igång samtal eller bläddrar i tidningar på samma sätt som de skulle bläddra om de satt hemma i lägenheten eller inackorderingsrummet.

Gemensamt för dem alla är detta: hur skall det gå... är det någon förändring på röntgenplåtarna sen sist... Nykomlingen undrar — eller försöker låta bli att undra: har jag verkligen fått fel på lungorna... har jag fått tuberkulos? Bara tanken sätter fart på skrällen, den väljer fram genom kroppen, den kyler ryggraden.

Gemensamt för dem alla är att de väntar på en dom.

En sak till har de gemensamt. De lyssnar. Då och då skrapar det till i en högtalare och en hetsad röst säger med ganska hård men ändå otydlig röst:

— Nummer 114...

— Nummer 115...

Och två människor rycker till, reser på sej och försvinner genom en dörr. Det dröjer en liten stund (den kan verka som evigheter) och det skrapar på nytt i högtalaren och röster förkunnar:

— Nummer 116...

— Nummer 117...

Det senaste numret gäller en ung man, han reser sej, går, försvinner. Han möter ett par människor i dörren. Han hinner inte uppfatta skiftningarna i deras ansikten. Först möter han nu en sjuksyster, hon frågar:

— Är det nummer 117?

— Jaa.

— Varsogodsitt.

Det blir prover, det blir förhör. Det blir fotografering — om den inte är gjord innan och mannen bara är där för att hämta besked. När han är färdig får han i alla fall komma in till doktorn och doktorn frågar:

— Vem är Ni?

— Jonsson.

— Jag menar naturligtvis vilket nummer...

— Jaså förlåt. Jo, 117...

— Jaha.

Och doktorn börjar bläddra i papper.

Mitt namn är 117... Varför är det inte Jonsson då? Det kan man undra. Om man vill ha svar får man i allmänhet detta: Det finns så många som heter Jons-

son. Och det här är en stor apparat. Ja, men varför inte Per Jonsson då? Svar: Det finns så många som heter Per Jonsson.

Ja, men varför inte skogsarbetaren eller kamrern eller plåtslagaren Per Jonsson, Klövergatan 14 B, två trappor över gården till vänster eller vad det nu råkar vara?

Svar: Då blir det för besvärligt, omständigt. Man måste organisera, rationalisera.

Så är det alltså i dag också när det gäller sjuka människor. Vi lever i organiserandets och rationaliserandets tidevarv. Och detta skall gälla allt. Lungsjuka lika väl som havregryn, potatis och stålfabrikation.

Och man menar — vad spelar det nu för roll då om man får heta 117 eller Jonsson? Vad har det för betydelse. Det är ju inte namnfrågan det gäller. Det är ju sjukdomen.

Om man invänder så har man förmodligen aldrig suttit och väntat på sitt nummer i en väntsal. Något mer deprimerande får man leta efter. Denna strikta, vita, sterila robotatmosfär. Kemiskt fri från allt personligt hängsynstagande. Det är kanske aldrig roligt att bara vara ett nummer. Men allra tråkigast och mest nedslående är det nog i alla fall att vara ett nummer när man sitter och avvaktar ett besked som gäller en svår sjukdom. Då om

någonsin är det betydelsefullt och stärkande att veta med sej att de som på något sätt har ens öde i sin hand visar något lite personligt intresse.

Nu är detta med nummerrasi inte något som är begränsat till en storstad. Man möter ungefär samma sak ute i landsorten.

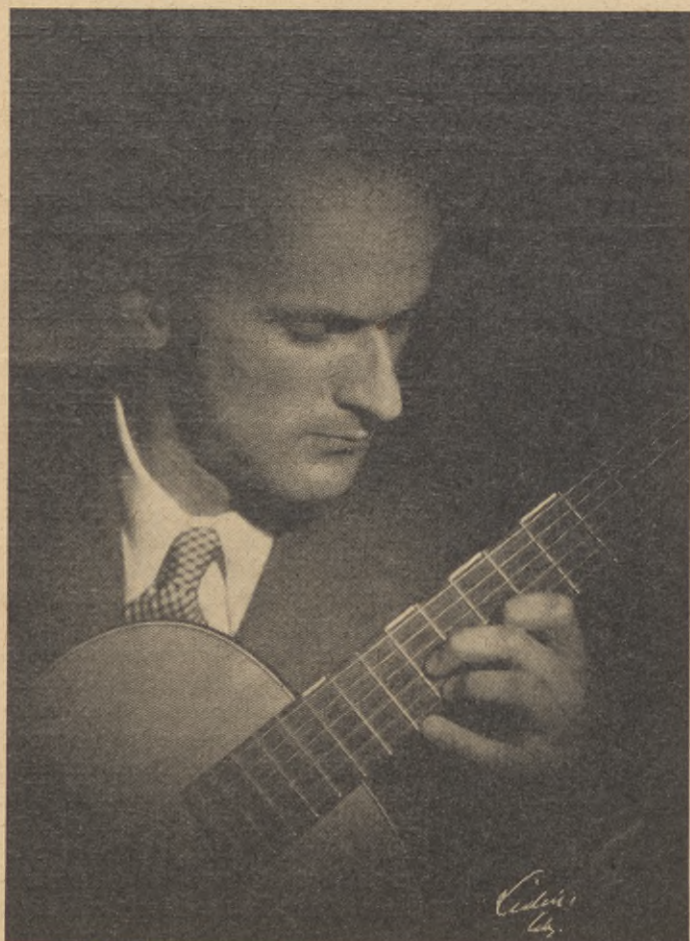
Kan inte Jonsson få vara Jonsson även om han råkar få lungtuberkulos? Kan han inte få vara Jonsson även om Jonsson är ett vanligt namn? Lägg dit Per eller skogsarbetare eller kamrer eller vad han har till yrke. Om inte det räcker så lägg dit hans hemsöcken eller hans gatuadress — och även om man skulle tvingas gå så långt (vilket i så fall skulle vara i yttersta undantagsfall) att man lade till två trappor över gården, ja då skulle man i alla fall vinna på det. Man skulle vinna i hälsöhänseende. Och det är väl ändå, trots allt, detta som är det nödvändiga, det viktigaste. Och att se patienten som människa, det är den första betingelsen härvidlag.

Sven O. Bergkvist

MUSIKEN —

människan till gagn och gamman

Thomas Birth

Solén hade inte visat sig alls den dagen. Det var vin-
ter och kallt. Neonljus och gatlampor hjälptes åt att
driva mörkret och dess makter på flykten. Bussarna
andades från oljerök, spårvagnarna pinglade som ko-
skällor och bilarna surrade som ilska bin.

Några steg till bara. Dit med fingret på dörrklockan.
Signal. Paus. Dörren öppnas och där står han —
Thomas Birth.

— Hej! Kom in.

Som så många gånger tidigare slår vi oss ner och
pratar om lite av varje. Läppjar på kaffet, som var
klart redan vid min entré. Fingrar på gitarr, sjunger
en bit och visslar en stump. Vad vi än brukar tala om;
arkitektur, människor eller resor — leder ändå sam-
talet så småningom in på musik. Och det är ju helt

naturligt eftersom Thomas är en mycket skicklig gui-
tarrist och jag själv en varm beundrare av gitarr-
konsten.

Denna gång slumpar det sig att vi börjar resonera
om hans verksamhet som lärare i gitarrcirklar. Unge-
fär följande dialog utspann sig:

— Va är det för människor egentligen som går i dina
cirklar?

— Alla kategorier. Husmödrar, hantverkare och
tjänstemän. Och alla åldrar från fjorton femton och
uppåt är representerade. Just nu har jag en vithårig
dam på över sextio som gör sina första trevande försök
att få grepp om gitarran.

— Har du nån gång tänkt på och kommit underfund
med varför deltagarna i en cirkel över huvud taget
börjar spela och vart dom vill komma med det?

— Ja, det ingår väl i deras trevande i och på livet.
Somliga går för att träffa "andra" människor. Andra
för att finna nått utöver det vanliga. Han dricker lite
av kaffet och tänds en cigarett. I tystnaden och pau-
sen som uppstår skenar mina tankar tillbaka till den
tid då jag själv började fingra på den sexsträngade
barmen. Jag försöker göra klart för mig vad det var
som drev mig till att anskaffa en gitarr. Vad som
sporrade mig, när jag löpte gatlopp för att ordna pengar.

Flera månader gick jag och lurade på om jag inte
skulle skaffa mig en gitarr. Till en början var det
naturligtvis bara en idé, som alla andra. Men småning-
om gick det upp för mig att jag måste ha en gitarr.
Det blev helt enkelt ett behov för mig. Visserligen hade
jag inte tagit en ton på ett stränginstrument tidigare,
men ändå och kanske just därför ville jag ha ett. För
att göra klart för mig att det inte bara var ett infall,
lät jag tanken bero. Men gång på gång dök gitarriden
upp i hjärnan, som en kork man förgäves söker dränka.
Vad var det då för inre kraft som drev mig? Tanke,
känsla — båda delarna?

Ett av skälen var att jag skulle komponera mina
visor till gitarr och inte på piano, som jag tidigare
gjort. Detta förändrade arbetssätt hade jag kommit
fram till närmast för att söka få en mera helgjuten
visform.

Mitt andra skäl var det att jag plötsligt tyckte att
gitarran hade en själ. Pianot var för mekaniskt. Oper-

sonligt. Gav inte vad jag hade hoppats få ut av det. Det stimulerade inte längre min musikaliska fantasi.

Den tredje och kanske viktigaste anledningen var att jag trodde mig kunna komma musiken närmare med gitarrens hjälp. Jag ville bli i tillfälle att tolka visorna på ett mjukare och riktigare sätt. Mera fritt i tempo och melodi ta vara på och framföra idén och tendensen i texten. Dessutom ville jag komma bort från det alltför bindande och melodiösa över en visa. Med min bristande teknik på pianot lät det alltför klumpigt att bara ackompanjera. Men med gitarren var det annorlunda. Där var det tvärt om givande att bara använda sig av ackord. På så vis nalkades jag musiken från ett helt annat håll än tidigare. Nya perspektiv och möjligheter öppnade sig. Tonen blev varmare, intimare och bar fram vad jag ville ha sagt.

— Folk ska trivas.

Thomas väckte mig ur mina funderingar. Det är förunderligt vad hjärnan hinner avverka mycket på bara några få minuter.

— Va menar du med det? Jag var inte med riktigt.

— Jo, du fråga ju va dom ville få ut av musiken.

Framför allt ska den gälla som en stimulans för dom i tillvaron. Dom ska få tillfälle att engagera sej i något vid sidan om den vardagliga existensen. Naturligtvis får inte alla ut va dom söker, men cirka 80 % har enligt min mening funnit något av värde i musiken att intressera sej för.

— Kan vem som helst gå med i dom där cirklarna? Begåvningarna är väl ganska varierande?

Varje människa som kommer och vill lära är värd att offra tid och arbete på. För alla har dom något, som kan utvecklas. Det må sedan vara hur obetydligt som helst. Bara en sån sak som att dom kommer är ju glädjande. Det visar ju att i varje fall intresset finns där.

— Nå vem är den idealiske läraren då? Den som är petnoga och jobbar hårt med skalor och teori eller den som...

— Man ska nog inte vara varken det ena eller det andra. Det bästa är att försöka bli kompis med eleverna och på så sätt locka talangen att blotta och utveckla sej.

— Eftersom du undervisar i solistik blir det väl mest fråga om melodispel, skalor och löpningar i början. Men är inte det ganska avskräckande för många?

— Man kan naturligtvis inte börja spela melodi omedelbart. Och det är klart att trista övningar kan verka hämmande på spelglädjen. För att råda bot mot det brukar jag börja med nån liten känd visa med ytterst enkla ackord i ackompanjemanget. Ganska snart brukar dom då själva utveckla sitt musiköra och sin smak.

— Du lurar dom alltså?

— Ja, ofta kommer dom tillbaka och spelar sången med betydligt flera variationer i ackorden.

— Hur förhåller det sej annars med ackompanjemang kontra melodispel. Vill inte dom flesta sätta igång och knäppa och tralla så fort som möjligt?

— Jo, det är nog sant. Men majoriteten är inte så förfärligt stor som du tror. Omkring 40 % brukar redan från början gå in för melodispel. Tyvärr bor inte alla av dom så att de kan öva så mycket dom vill. Men när det finns begåvning och tid brukar vi nå ganska vackra resultat.

— Hur brukar dom reagera inför notläsning och dithörande ting då?

— Dom flesta blir skräckslagna, men en del tycker att det är pin livat. Nu hör ju till saken att notsystemet är ganska enkelt bara man bemödar sej att begripa det. Rätt va det är kan dom det utan att de själva riktigt vet hur det egentligen gick till.

Tiden går och med den tankar och ord. Kaffet sinar i koppar och panna. En ny omgång förbereds. Vid flera tillfällen har det framkommit att de ivriga musikanterna ofta inte har råd att köpa ett fullgott instrument. De är för dyra. Därför tröttnar också många, när fingrarna blir ömma. Antingen är gitarren för hårdspeland eller också är det andra fel. Halsen krokig. Tonen skrällande. Inte utan skäl kallar också Thomas många billiga guitarrer för "blomsterlådor". Han framhåller också bristen på opartiska rådgivare då det gäller köp av lämpliga och fullgoda instrument. Han anser att det borde finnas någon expert, som musikintresserade kan vända sig till och rådfråga vid instrumentköp. En som inte är bunden av ekonomiska intressen. Som det nu är kan köparna bli påpratade nästan vad som helst. I det sammanhanget visar han också sitt missnöje mot vissa affärer, som förmedlar "snabbkurser" i gitarrspel.

— Du Thomas, som är mer eller mindre kosmopolit och har haft tillfälle att studera människor på sydligare breddgrader. Va anser du om svenskarna, deras musikalitet och inställning till musiken?

Han tar sig om hakan och funderar ett ögonblick.

— In primo: Svensken är för blyg och det är ett av de största hindren för att han ska nå goda resultat. Han tror sej så sällan om att kunna utföra va han innerst inne känner att han skulle vilja. Och jag är säker på att det finns många stora begåvningar, som sitter hemma och inte törs ge sej tillkänna och visa va dom kan. Att det finns ett mycket stort musikintresse och att många längtar efter att själva få spela, har jag ofta lagt märke till. In secundo: Va musikaliteten beträffar så tycker jag att svenskarnas stora och vackra folkviseskatt, som har sina rötter i medeltiden, är bevis nog. Den kan ju inte helt plötsligt ha försvunnit. Apropå folkmusiken borde det propageras mer för den.

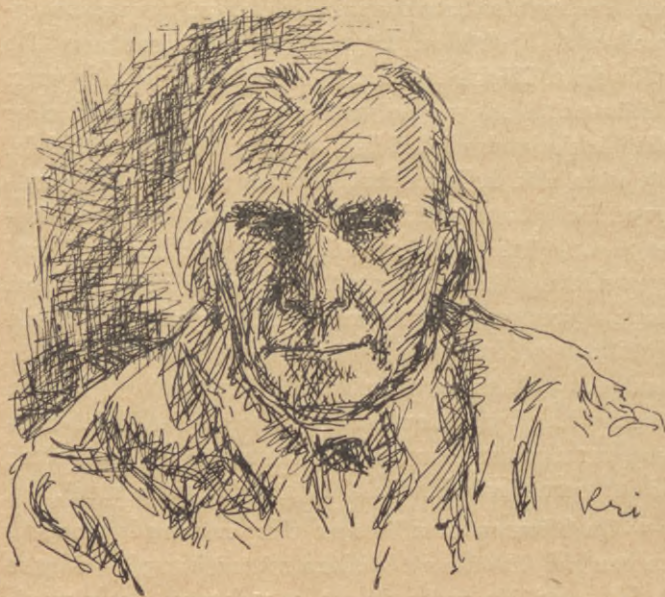
(Forts. å sid. 19)

FARBROR AUGUST

Farbror August bodde i den lilla stadens utkant, mot nord-sidan, där bygden var öppen och hans skymmande blick kunde förlora sej i minnenas skog.

Stadens sammanhang var för farbror August fullkomligt meningslöst. Det lilla rum han hyrde hade ett enda fönster, ett blickande öga mot norr. Framför detta fönster stod en stadig, hemsnickrad och åtskilligt gammal gungstol. I den knirkade och knarrade sej Augusts dagar fram. Hans matta, blågråa ögon iakttog vådrets växlingar och växtlighetens skiftningar och han gladdes och oroades med skördeutsikternas differenser, men det var liksom inte dagens grödor som satte hans tankar och känslor i rörelse. Nej — gamle August gladdes och oroades för länge sedan bärgade skördar.

Farbror Augusts ögon såg rakt igenom skogen, rätt ned genom åren. För honom lyste solen och föll Herrens välsignade regn på tegarna däruppe i norr.

Jag träffade honom första gången för halvtannat år sedan. Jag hade kommit till den lilla västgötastaden för att tillträda en befattning på hösten. En god vän hade skaffat oss ett sommar-nöje norr om staden och vi tog det obesett för att förbereda oss för vår bosättning i stan. Därav kom det sej att vi vid midsommartiden skakade och skumpade i hjulspår som fordom fått gälla för vägar, men vilka nu bitvis kunde vara svåra nog att upptäcka. Jag förstår så väl den sveltige chauffören som menade, att det hade varit bättre om det inte funnits någon väg alls, för den som var bara förvillade begreppen.

Då vi var inbjudna att tillbringa midsommarhelgen som gäster hos vår gode vän, vilken hade en stuga en halvmil från vår invid sjön Anten, tog vi blott vägen om vårt sommarställe och kastade av bagaget i förbifarten och fortsatte resan genom en övergiven och öde bygd. Ett tiotal gårdar med utmärkta uthus, de flesta i gott skick, betraktade oss med svarta, gardinlösa fönster. Vi kände oss som vilsegångna färdemän, vilka i djungelns mitt upptäckt resterna av en fallen kultur. Det var med en blandning av ödmjuk vördnad och beklämning vi såg de tomma gårdarna, kringgårdade av ogräsbevuxna åkrar, moss-

klädda stengårdsgårdar och murkna stättor; ett vittrande monument över en tid då hoppet var enda ljus i mörka stugor. Men med turistens rätt skakade vi av oss det lätta obehaget och fällde några anmärkningar om att det artade sej att bli ett vackert midsommarväder.

Sedan helgen firats på övligt vis återvände vi till vår förhyrda gård i sällskap med vår vän. Först nu fick vi tid att närmare betrakta vårt sommarställe. Det var en ödegård. En stor präktig gård med välhållna uthus i krets kring en lönn- och lindbevuxen gårdsplan. Mangården rymde tre goda rum och ett stort kök, så nog kunde vi vara tillfreds. Kvinnfolken drog sej till köket för att koka kaffe. Min vän och jag satte oss på bron och rökte och såg solen färga lönnarnas blad rödgula. Som vi sitter så öppnas dörren till kornboden och en man träder ut. En mager liten man. Han stannar med ryggen emot oss, tar av hatten och börjar borsta den med kavajärmen.

Någon vanlig landstrykare är det inte, tänkte jag och betraktade hans propra klädsel och omsorgsfulla hattborstning. Jag tänkte just fråga min med bygden förtrogne vän då denne själv, icke utan förvåning, halvt viskade:

— Det är ju farbror August!

— Farbror August!?

— Ja, den förre ägaren till det här stället.

Farbror August satte på sej hatten och vände sej halvt om, fick syn på oss och kom fram till bron. Vi utbytte hälsningar och bad honom slå sej ned. Men han förblev stående med en fot på nedersta trappsteget och stödjande sej mot verandaräcket.

— Nej, jag ska väl titta lite på skogen. Jag ber om ursäkt för att jag tog in i kornbon, men då jag kom upp här på midsommarafton och såg att det var låst förstod jag att sommargästerna kommit, men jag tänkte att det kan väl inte göra så mycke om jag sover ett par nätter i bon.

Det låg ingen som helst ironi i farbror Augusts ursäkt. Vad skulle vi väl svara? Vi mumlade någonting obegripligt om att han naturligtvis var välkommen hur ofta som helst och att han alls inte behövde sova i kornboden. Vi lyckades också med mycke trugande få in honom i storstugan på en kopp kaffe. Det var ännu till stor del Augusts möbler som fyllde stugan. August hade sålt till en skogsjobbare och denne intresserade sej mindre för husen och de tolv tunnlanden åkerjord än för de nittio tunnlanden skog.

Om varje möbel hade han någonting att berätta, ja om varje litet märke i möblerna. I sjuttiofem år hade han bott på gården. Han var nu sjuttiosex. Hans mor hade bott i åttiofem år på samma gård. Det bord vi satt vid hade Augusts farfar snickrat då han gifte sej.

Ja, det var bara några av de fakta jag utkristalliserade ur vårt första samtal. Vi kände oss som inträngingar. Om farbror August åtminstone hade varit en grinig, missnöjd gammal gubbe, så hade man kunnat slå ifrån sej med att världsklokt citera ord-språket: Som man bäddar får man ligga.

Men det fanns ingenting gringigt hos denne gamle, fine herre. Det fanns blott en rikedom av minnen och en artig kunskap om de såsom viktigast ansedda aktuella händelserna. Det fanns den fina bildning som ett livslångt och kärleksfullt umgänge med naturens växande, med tillblivelsen, förlänar.

— Jag tänkte bortåt mossen till för att se om det blir några hjortron i år, sa han då vi reste oss från bordet. Han gick emellertid inte mot dörren utan fram till fönstret och pekade ut över slutningen, där vildklöver kämpade med tistlarna om sankmarkens troftiga näring.

Det var en ödegård, omgiven av träd.

— I min ungdom gick sjön ända hitupp. Det var gott om fisk, gädda, sik, abborre och alla di sorter.

— Jasså, sa jag och ställde mej vid hans sida. Tänk sjön gick ända hitupp!

— Jojomensan! Vi hade båt vid bryggan därborta. Han kan nog se stockarna som står upp där ännu.

— Det blir mycke frukt i år, fortsatte han då jag ingenting svarade. Det blir nog tvunget att stötta upp grenarna.

— Jaa, höll jag med, det blir väl bäst.

Men jag kunde inte undgå att i förbifarten ge plats åt tanken, att vad angick nu detta August. Skogsjobbarens äpplen skulle falla till marken och ruttna. Naturen skulle i alla fall ha tillbaka sitt. Om ytterligare ett halvsekel skulle man blott finna några övervuxna stenhögar som vittnade om att människor en gång bott här och haft bekymmer med att stötta upp fruktträdens grenar och att få in höet i tid.

— Nej, jag ska väl till mossen innan mörkret faller på, sa August plötsligt och bestämt, som den där icke försummar sina plikter.

— Tack lilla frun för kaffet!

Han gick mot dörren, erinrade sej något, vände sej om och sa:

— Ja, jag tänkte mej till stan först i morron, så om det inte möter något hinder ligger jag i bon i natt.

Återigen visste vi inte vad vi borde svara. Vi försökte i alla fall med att övertala honom att ligga inomhus. Och sedan vi åberopat att det kunde bli kallt till natten och diverse andra argument gick han med på att ligga i kökssoffan.

— Jag har lite sängkläder i soffan, se, förklarade han. Jag brukar ju emellanåt ta hitupp och då det sått tomt har jag brukat ta in.

Mitt intresse för gamla allmogemöbler gjorde sej påmint då jag betraktade kökssoffan som vi gott kunde se från vår plats i storstugan.

— Den är inte gjord igår den där soffan? frågade jag mest för att komma in på något annat.

— Nähä, skrattade August och finurligheten lyste i hans ögon. Men det var inte någon finurlighet som siktade till en god affär, utan snarare en obegriplig undran över att stadsbor kunde betala stora pengar för gamla möbler.

— Nähä, upprepade han. Så förfärligt gammal är hon väl inte, men nog har väl farfar min sovit i den en eller annan natt och kanske hans far också. Jag har i alla fall sovit i henne i femtio år, för det var då far dog och jag övertog gårns skötsel som jag övertog soffan.

Sedan August gett sej iväg ut i markerna fick jag kompletterat mina kunskaper om honom genom min väns försorg. Det var ingalunda fattigdom som tvingat August från gård och grund. Han ansågs tvärtom ha en ganska bra slant på banken. Det var egentligen bara det att det aldrig blivit så att August gift sej. Han hade brukat gården tillsammans med en syster. På sin ålders dag anfäktades systemen av diverse krämpor och tvingades allt oftare söka läkare. Då ju kommunikationerna var obefintliga och hästvägen synnerligen dålig för att inte säja oframkomlig vid otjänlig väderlek ansåg systemen det bäst att flytta in till Alingsås. August höll sej envist kvar med en häst och två kattor, men till sist måste han kapitulera. Han flyttade in till stan och han lär ha sagt till systemen: Att vara fruntimmer, se det är ett rent rackartyg.

Dessvärre för gamle August slutade systemen sina dagar kort efter det han flyttat in till henne och August fick återigen ta itu med det rackartyg som matlagning, disk och lappning innebär. Det blev ju si och så, i synnerhet med maten. Men han uppehöll ju livet och med den andliga spänsten var det förvisso intet fel.

Under den sommar som följde såg vi till honom då och då och sedan vi på hösten flyttat in till stan hände det också att vi träffades. Under våra samtal växte en rik bygd fram till en synfoni av skogsmännens sjungande sågar och odalmännens vinande liar. Och till suset av tunga grenar och viskningar från späda björkar såg jag naturen kräva tillbaka sina domäner. Under ett par hundra år slet människorna mycke ont och skapade kulturen. Under en mansålder levde de gott på fädrens möda och eget arbete. Så kämpade de förgäves mot den nya tiden. Järnvägarna gick deras stugor långt förbi. Bättre skogar öppnades fjärran från deras bygder. Bilismen föraktade deras ynkliga väg.

Ödebygd. Visst står skogen underbart skyddande mellan dej och gamle Augusts fönster.

På julaftonen andra året av vår vistelse i staden gick jag på uppmaning av min hustru att bjuda farbror August fira helgen

(Forts. å sid. 19)

Det var gnistrande snö och gott skidjöre.

EN FÄRSK SVINALORT... OM KURIÖSA LÄKEMEDEL OCH LÄKEMETODER.

Krämpor av skilda slag har sedan urminnes tider varit mänsklighetens efterhängsna följeslagare. Människan har emellertid, driven därtill av en naturlig instinkt, ständigt sökt efter lämpliga botemedel mot dessa krämpor, och forskar man i saken, finner man, att redan de mest primitiva folk åt sig skapat ett visst medicinskt vetande om läkande örter och mer eller mindre lyckade s. k. huskurer. En del av vår tids moderna behandlingsformer leder sitt ursprung just från sådana medel, som upptäckts långt innan det fanns någon egentlig läkarvetenskap. Kännedom om några av dessa medel har sålunda fortlevat genom släkterna från generation till generation, och under tidernas lopp har en viss växelverkan ägt rum mellan medicin och huskurer på så sätt, att många gamla goda huskurer annekterats av läkekonsten, under det att tidigare högt skattade läkemedel degraderats till huskurer eller rentav förvisats till medicinens museala skräpkammare eller skräckkabinett.

Bland de gamla folkmedicinska läke-

En färsk "Swijnalort" ansågs vara ett förträffligt medel mot näsblod.

medel, som dröjt sig kvar och införts i den moderna farmakopén, överväger klart medel hämtade från växtriket, och just på det området är den akademiska läkekonsten den genuint folkliga gamla huskursmedicinen mycken tack skyldig. Trots att den nordiska floran är jämförelsevis fattig på kraftigt verkande vilda läkemedelsväxter, finner man i ett flera hundra år gammalt verk som Henrik Harpestrengs läkebok uppräknade över 1.000 växter, vilka med den troskyldiga beteckningen "det hjälper" anbefalles mot alla möjliga och omöjliga sjukdomar.

Mesta parten av "folkmedicinen" har emellertid förkastats av den akademiska läkekonsten. Endast ett försvinnande litet fåtal av dessa gamla läkemedel har sålunda kunnat bestå inför vetenskapens strängt kritiska prövning, och ingen läkare skulle väl exempelvis numera komma på idén att ordinerat det gamla, på sin tid ryktbara "Statt upp och gacklinimentet" mot värk, ömhet och ledstehet. Medlen från djurriket, som ofta var av synnerligen osmakligt ursprung, har numera nästan helt övergivits. Så har skett med bl. a. *mysk* och *büvergäll*, vilka var fettartade luktämnen, som avsevärsades av vissa körtlar hos myskdjurets och bäverns hannar, och som en gång i tiden hade rykte om sig att nära nog kunna väcka döda till liv igen.

En tid i världen användes flitigt *ambra*, som trots det välklingande namnet helt enkelt utgjordes av stenbildningar, som fanns i kaskelotens tarm. Än värre blev det emellertid, då man började använda alla möjliga slags ekskrementer som läkemedel. Exkrement från olika djur — företrädesvis från svin — förekom snart i en sådan mängd recept, att det år 1687 var dags att utge en särskild bok, betitlad "Helsosamt Träck Apothek", som ingående behandlade denna "läckra" gren av läkarvetenskapen. Redan dessförinnan hade emellertid "exkrementalismen", om man så får säga, länge haft ivriga förespråkare bland läkarboksförfattarna. Sålunda rekommenderar Hinrik Smids i mitten av 1500-talet läkarbok ett kraftigt husmedel, som döljer sig under det hö-

viskt latinska namnet "Stercus porci", och vars beredning skildras på följande sätt:

"Tag en färsk svinalort av en fargalt och bind den in i en linnelapp. Lagg sedan denna i en kruka varmt vatten, krama väl ur och giv den åt den sjuke att dricka på fastande mage, så stillas blodet".

Blotta tanken på denna sällsamma dryck, som varmt anbefalles, "om man spottar blod", är säkerligen tillräckligt för att jaga kalla kårar över ryggen på en nutida patient och få honom att känna sig mera välvilligt stämd mot nutidens medicinska vetenskap med dess ofta nog syntetiskt framställda läkemedel. Det torde ha behövts en stark tro och en ännu starkare mage för att nedsvälja denna brygd, som för en nutida bedömare närmast förefaller att vara komponerad från den synpunkten, att den, som förmar immundiga en dylik soppa, också måtte vara i stånd till att övervinna sin sjukdom.

Svinets ekskrementer hade på det hela taget stadgat rykte om sig att kunna stilla blödning. Så t. ex. skrev Olaus Martina år 1600:

"För Näsablodh skall man tagha en färskan Swijnalort och hållan wäl under näsan, thett hielper".

Detta var alltså år 1600, men som bevis på, hur fast förtroendet till ekskrementläkemedlen rotat sig, anför John Lindgren i sin bok "Läkemedelsnamn", att så sent som år 1910 kom till en tandläkare i Lund en äldre lantman, som hade hela nedre tandgården inbäddad i en svart,

Ett varghuvud under huvudkudden var bra för dåligt sömn.

"En smörja" av vargens blod och träck rekommenderades som medel att fördriva kolik och andra sjukdomar med.

stinkande materia. På tandläkarens förfrågan, vad det var för otyg, svarades på bredaste skånska:

"Gåsalort!... Di sier, dä möed bra för tandvärk..."

Det finns f. ö. flera belägg för, att den gamla ekskrementmedicinen fortlevt ända in i vår tid. En "klok gumma", som dog år 1903 och efterlämnade åtskilliga egenhändigt upptecknade "träck"-ordinationer, kurerade vattusot på följande drastiska sätt:

"Lös gåsalort uti get- eller kalvalort och ge den sjuke. Det läker underbart".

Vissa forskare har i huskurer av detta slag trott sig spåra en — måhända omedveten — tendens att vilja "skrämma bort" sjukdomen genom ett slags drastisk "djävulsutdrivning", en benägenhet, som ännu lär kunna spåras i många människors naiva begäran om en besk och "skarp" medicin, som kan gå ner i kroppens inandöme och strida med de "onda vätskorna".

Emellertid var det inte endast djurens ekskrementer, som kom till användning i folkmedicinen. Hela djuret kunde stundom användas. I Coleri "Oeconomia" — ett

synnerligen märkligt verk, översatt och bearbetat av Isaco Erici, "pastor i Stenby", och tryckt i Stockholm år 1694 — anföres sålunda bl. a., att "vargaträck", blandad med honung, är utmärkt för "flytande ögon", och att vargens fett likaledes är bra för ögonen. Vargens huvud kan de, "som tror på trolldom", spika upp ovanför sin dörr, och är det skrallt med nattsömnen, lägges det under huvudgården. Vargens hjärta uppges vara bra mot fallandesot, lungorna mot astma, levern mot "tränsjuka", vattusot och hosta. En "smörja" på vargens blod och träck rekommenderas som medel att fördriva kolik och podager etc. Får någon "iglar i sin maga, så att de sätta sig vid magahålet", bör vederbörande, enligt samma "auktoritativa" källa, ofördröjligen "röka med vägglöss, lagda på glöd, och den röken inlåten fördärvar dem".

I övrigt ger "Oeconomia" bl. a. följande välvilliga råd:

"Drick och ät och haf godt Mod,
Men på Benen låt icke Blod."

En "klok gubbe", som med förkärlek ordinerade "träck"-kurer, gav också följande synnerligen oaptitliga "Råd för ett

knä, som ledvattnet gått ut av, vilket aldrig slagit fel".

"Man tager linne och lägger några lag samman och genomdränker det väl i varm urin och binder det omkring knäet varje afton vid sängdags samt håller på därmed i 8 dagar eller kanske något längre".

Nyssnämnde "kloke gubbe" var emellertid inte någon ensidig anhängare av enbart rent fysiska läkemedel. Magi — vit såväl som svart — kunde i förekommande fall användas, och sålunda kunde exempelvis mask utdrivas på följande sätt:

"Vid handpåläggning säger man: du mask, som äter denna människas kött och förtär denna människas blod, så sant Jungfru Maria var ren mö, så skall du denna natt dö". Eller: "Mask, är du härinne, skall jag dig med mina tio fingrar binda; är du svart skall du bort, är du röd skall du dö, och det skall ske i 3 Guds ord, i 3 mäns namn... Amen. — Så snart jag mina tio fingrar på jorden sätter".

Till sist förtjänar det påpekas, att nutidens förnuftiga och rationella huskurer, som ingalunda må förväxlas med kvacksalveri, är avsedda att användas i de fall, då man inte är alldeles frisk men likväl inte så sjuk, att läkare behöver anlitas. Gränsen är emellertid i många fall så pass flytande, att man ännu i den dag som är torde kunna träffa på fall, som kommer en att tänka på bondgumman, vilken på förfrågan, om inte läkare konsulterats för hennes nyligen avlidne mans sjukdom, helt öppenjärtigt svarade:

"Nej, så sjuk var han i alla fall inte. Han dog guschelov av sig själv!"

Tecknare: Ronald Westrén-Doll.

Ett effektivt medel mot influensa

har länge stått på önskelistan och enl. Svenska Dagbladet har dr L. Heller vid Statens bakteriologiska laboratorium i en medicinsk redogörelse gett oss vissa förhoppningar om ett sådant.

I det nya adjuvansvaccinet, som blivit resultatet av ansträngningarna att få fram ett effektivare ympämne, torde det bli möjligt att inkorporera en uppsättning av olika virusstammar tillräcklig att möta flertalet om inte alla tänkbara virusinfluensaepidemier utan att man behöver använda sig av virusmäng-

der, vilka måste ge upphov till obehagliga reaktioner.

Hittills har emellertid det nya vaccinet inte hunnit bli direkt prövat under pågående influensaepidemi. Dess överlägsna immuniserande effekt har ännu så länge prövats blott genom bestämning av den genom vaccinationen framkallade antikroppsproduktionen mot olika typer av virus. Doktorn berättade, att i USA dessa försök redan utförts på ett stort antal frivilliga, varvid en del tekniska detaljer utretts och vissa vaccinationsolägenheter och komplikationer eliminerats.

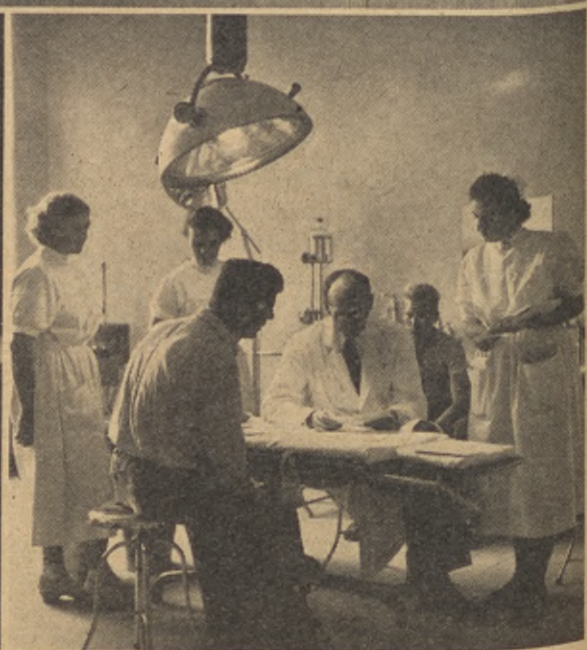
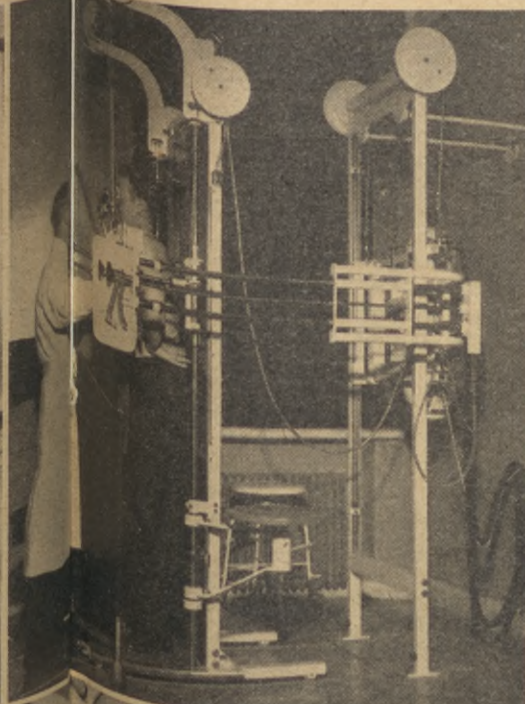
De immuniseringsförsök på djur

som utförts vid Statens bakteriologiska laboratorium har, enligt dr Heller, i stort sett bekräftat USA-resultaten. Vaccinet har sålunda här visat sig ej resultera i några icke önskvärda ympreaktioner hos de vaccinerade djuren. De hittills vunnna svenska erfarenheterna är faktiskt så gynnsamma, framhöll dr Heller, att en prövning av vaccinet på människa synes påkallad. Sådana försök kommer också sannolikt att börja redan inom den närmaste framtiden. Ännu återstår dock en del tekniska och andra problem, som måste lösas innan det nya vaccinet kan bli tillgängligt för massvaccinationer.

HÄLSOKONTROLL

Det första stora svepet av skärmbildsundersökningar sedan denna hälsokontroll beslutades av riksdagen i mitten av 40-talet står inför fullbordan. Mer än fem miljoner svenskar har undersökts, dödligheten i tbc har minskat starkt, sjukdomen har upptäckts tidigare och behandling har kunnat sättas in i god tid. Till slutningen till denna frivilliga hälsokontroll har i regel varit omkring 90 procent, i en del landsortskommuner till och med 100-procentig; det är bättre resultat än motsvarande siffror i andra länder, där skärmbildsundersökningen är obligatorisk uppges man från sakkunnigt håll. Man bör också uppmärksamma att — även om det ursprungligen varit fråga om att upptäcka lungtuberkulos — skärmbildsundersökningarna haft stor betydelse ifråga om att avslöja andra sjukdomstillstånd. På röntgenbilderna framträder också hjärtat och andra organ och man har kunnat upptäcka ett avsevärt antal fall av den nu så allmänna överkäftan, tumörer, hjärtfel, bräck i mellangärdet o. s. v. Antalet sådana icke tuberkulösa fynd ha till och med ökat. Bilderna säger oss åtskilligt om denna hälsokontroll för både barn och vuxna; den bör byggas ut till en hel folks hälsokontroll med stöd av gjorda erfarenheter — till en hel folks hälsokontroll.

GRUPPUNDERSÖKNINGAR
MÖDRAVÅRDSCENTRALENS
PATIENTER
FRISKINTYG

Om man nu skulle råka ha tbc finns det många möjligheter att behandla sjukdomen. De nya kemiska läkemedlen ha bl.a. medfört att t.o.m. mycket svåra fall kunna bringas i operabelt tillstånd. Bilden visar en operation vid Södersjukhuset i Stockholm.

Skärmbildsbuss utanför en fabrik — rullande hälsokontroll skulle man kunna säga. Skärmbildsbussen har visat sig praktisk och effektiv under den pågående skärmbildskampanjen landet runt.

SAFTSÅSTRÄDET

Trädet döptes till "Saftsåsträdet" av en mängd allvarliga herrar med skägg och anteckningsböcker.

Apan Carolina var bästa vän med chimpansen Kalle, som bodde i buren intill henne i zoologiska trädgården i staden Ping-pang-pong, som låg i landet Chinusien, strax väster om Kina och norr om Japan.

— Jag trivs med zoo-livet jag!, sa Carolina en dag när alla dom andra aporna började sjunga sin vanliga låt Djungel-drömmen, som lät ungefär så här i översättning:

Ack den som vore en apa fri
och dök på viga fötter
bland djungelträd och kolibri
och ko-o-kosnötter.

Ja, just så sjöng dom precis, Ko-o-kosnötter, så där långsamt och släpigt.

Chimpansen Kalle höll med henne. Han höll i alla väder förresten. Det var en verklig vän.

— Pjipp, pjopp, pusta kik! sa han, vilket är detsamma som "Jag tycker som du" på chimpansspråket.

Apspråket och chimpansspråket är nästan likadant, det är bara lite skillnad på vissa ord — och så uttalet förstås.

"Jag tycker som du" heter sålunda "pjipp, pjopp, pusta, pik" på apspråket, så det är ju bara en bokstav som skiljer. Uttalet är det värre med. I början är det lika svårt för en apa att förstå en chimpans som för en svensk att förstå en dansk.

Men man vänjer sig och Carolina och Kalle hade haft god tid att vänja sig vid varann.

I tretton år hade dom varit grannar i burarna i Ping-pang-pongs zoologiska trädgård. Dom hade praktiskt taget fått samma frukost och middag jämt, det var bara det att Kalle fick en tio-dubbelportion, medan Carolina bara fick en halv. Men båda var nöjda för det var precis vad dom skulle ha för att må bra.

Om man i tretton år får frukosten och middagen serverade punktligt av en djurvårdare, så blir man med tiden en klockslags-dumbom och det var precis vad Kalle och Carolina var.

Klockan halv tio började båda titta på stora Zoo-klockan på en gång och sedan räknade dom varje minut ända till klockan slog tio med dånande slag.

Klockan 10.03 brukade Kalle få sin dubbelportion och klockan 10.07 var det Carolinas tur.

*

När djurvårdaren någon gång hade försovit sig eller blivit uppehållen — det hände högst tre, fyra, fem, sex, sju, åtta gånger om året och Kalle fick sin portion serverad klockan 10.04 istället och Carolina sin klockan 10.08, väckte det stor ilska, ja rentav *förstämning* hos Kalle och Carolina.

Carolina började svänga sig nervöst upp och ner, upp och ner i trefjärdedelstakt,

upp och ner-ner. Och Kalle började bita på sina långa fotnaglar. Han bet och bet, men han bet i tvåfjärdedelstakt, så det blev liksom ingen ordning alls på någonting.

När djurvårdaren äntligen efter en minut uppenbarade sig — en minut lika lång som två Toy — så blängde Kalle och Carolina så bittert på honom, att hade dom inte nyss fått blängögon av den stora elefanten och liksom vant sig, hade nog djurvårdaren (han hette Chong Chong förresten) sjunkit genom jorden och hamnat hos sälarna, vilka annars brukade få maten sist.

— Idag har Chong Chong försovit sig igen! sa Kalle surt en morron och bet på ett citronskal i väntan på frukosten. Det är bara tre veckor sen sist! Han borde avskedas!

— Pjipp, pjopp, pusta, pik! pep Carolina och svängade sig i valstakt i det tråkiga cementträdet, som stod i hennes bur. Hon var på verkligt dåligt humör och då brukade trädet få höra det.

— Om man åtminstone kunde få ett ordentligt träd i sin bur! sa Carolina. Ett träd som fick knoppar på våren, som slog ut sina löv en försommardag och som fällde sina röda blad på hösten. Men år ut och år in får man bara hänga i krokig arm i det här döda cementtränglet.

— Plantera ett! sa chimpansen Kalle. Du kan få ett frö från mitt träd.

Han såg mycket viktig ut när han sa det.

— Träd! sa Carolina. Det är väl inget träd, det är ju bara en liten buske. Du har ju ett likadant cementränglet som jag

Djurvårdaren kom med dagens frukost — det var ris och saftsås.

— Jag trivs med zoolivet jag!
sa apan Carolina.

att klättra i. Och den där lilla gröna busken som du har i ena hörnet, den ger jag inte mycket för.

*

I detsamma kom en fågel flygande och slog sig ned i cementträdet. När hon hörde vad det var frågan om, sa hon:

— Jag har flugit i många träd i skogen och jag har frön på mina vingar. Jag ska skaka av mej dem.

Och så skakade fågeln och en hel massa frön dansade i luften och singlarde ned i jorden.

Carolina täckte mer jord på fröna och stampade ordentligt ovanpå.

Nu kom djurvårdaren med dagens frukost — det var ris med saftsås. Man äter mycket ris i Chinusien.

Carolina åt upp riset begärligt, men saftsåsen hällde hon över fröna.

— Man måste vattna efter planteringen! sa hon.

Det var särskilt ett frö som måtte ha gillat saftsåsen, för det sköt i höjden kvickt. Redan efter ett par veckor stack en kraftig stjälk ur jorden.

Carolina fortsatte med att hälla saftsås över plantan, för Chinusien är ett mycket torrt land med sparsamma regn och hur man skall lösa konstbevattningen är ett svårt problem, som Chinusiens statsherrar får veck i pannan av.

Carolina löste den där frågan på sitt speciella vis och frågan är om någon skulle lyckats bättre.

Men. Det fanns ett men. Trädet fick inte några gröna blad.

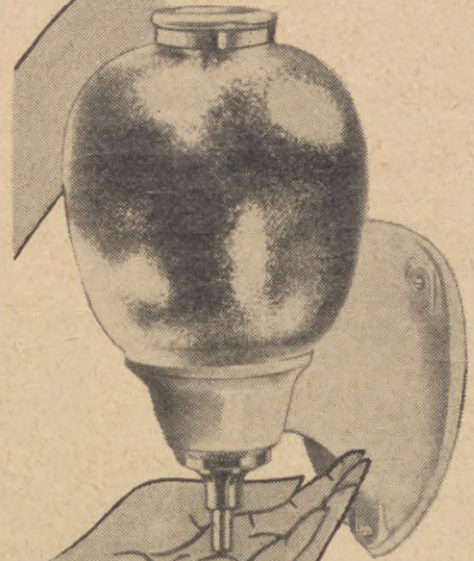
Kalle, som började bli litet avundsjuk på det levande trädet, retades med Carolina.

SIEVERTS

TVÅLAUTOMATER

i hygienens tjänst

Sieverts tvålauto-
mat användes i allt
större utsträckning
inom våra sjukhus,
industrier och i
offentliga tvättrum.
Sieverts tvålauto-
mat användes både
för tvål och desin-
fektionsvätskor.
Sieverts tvålauto-
mat är försedd
med en patentsökt
tryckventil som har
en kontaktyta som
reducerar smitto-
risken till ett
minimum.

AB MAX SIEVERT, SUNDBYBERG

Prästgårdsg. 9. Tel.: 28 25 30. P. O. B. 55

Filial: Norra Larmg. 11—13. Tel.: 13 15 20. Göteborg

— Ett träd utan löv! sa han, det är väl inget vidare.

Men så en morron hade det spruckit ut ett löv. Men det var rött. Alldeles blodrött.

Nästa dag kom ett löv till. Det hade samma färg. Så fortsatte trädet att lövas, tills det en vacker dag stod där prunkande med många grenar och en hel krona av röda, lysande granna blad.

— Vi har aldrig sett ett sådant vackert träd! sa alla besökarna i Zoologiska trädgården, när dom gick förbi apburen.

— Pjipp, pjopp, pusta, pik! sa Carolina belåtet.

Hon var nöjd med sitt träd och när man är nöjd och glad kan man gott äta ris utan saftsås och någon klockslagsdumbom blir man inte heller.

Trädet döptes till "Saftsåsträdet" av en mängd allvarliga herrar med skägg och anteckningsböcker, utskickade från Chinusiens Forskarklubb.

Tecknare: Gösta Kriland.

Nobelpristagaren Winston Churchill

Winston Churchill är en duktig karl, men det var väl inte nödvändigt att ge honom nobelpriset i litteratur — detta blev det första intrycket av åtskilliga litteraturkritikers syn på årets — eller rättare sagt vid det här laget — fjolårets nobelpristagare. Går man vidare och synar omdömena närmare i formuleringarna är det ganska beska saker man får höra om de rent litterära förtjänsterna. Erwin Leiser i Morgon-Tidningen erinrar ironiskt om att Winston Churchill också är målare och undrar om inte någon likvärdig utmärkelse skulle kunna tilldelas *målaren Churchill*...

*

I en radiodebatt om nobelpriset erinrades om att gamle Nobel med sitt pris uttryckligen avsett "en idealistisk författare" och frågan var hurvida den kostymen passade på statsmannen, politikern, fältherren m. m. Winston Churchill. Ivar Harrie ville för sin del inte kasta någon skugga över den gloria som tillkommer Sir Winston som kämpe för demokratiska och politiska värden, men hur var det med den nya pristagarens inställning till kulturfrågorna? Till de historiska förtjänster, som från många håll tillskrivits Churchills författarskap, ville dr Harrie foga en nypa salt. Sir Winstons biografier är också gigantiska försvarsstrider för hans släkt och de historiska sanningarna bör man akta sig för att hämta ur dessa källor, hur lysande framställningskonsten än må vara, ansåg dr Harrie.

*

"Verklighetens man" rubricerade Dagens Nyheters kulturredaktör Olof Lagercrantz sin artikel om den nye nobelpristagaren. Lagercrantz, som också tillhör dem som är måttligt förtjusta över akademins senaste val, påpekar bl. a. att man inte bör dra för snäva grän-

ser vid bedömningen av litterära arbeten. Ur den synpunkten sett måste man glädja sig åt att akademien genom detta beslut än en gång givit stöd åt dem som menar att romanförfattarna, lyrikerna och dramatikererna inte ensamma företräda den stora litteraturen, säger Lagercrantz. "Det finns inga vattentäta skott mellan litteraturgenreerna. Den skapande fantasin kan ge utslag även i en lagtext, i ett reportage eller i en krigsskildring. Begreppet skönlitteratur är som det vanligtvis används förlegat och missvisande och våra litterära stipendienämnder har all anledning att ta svenska akademien till förebild och vid prisutdelningarna låta blickarna spela över ett vidare fält än det som nu kommer ifråga."

*

"Att låta blickarna spela över vidare fält", som Lagercrantz framhåller, kan tjäna som utgångspunkt för åtskilliga reflexioner. Olusten över att den nye nobelpristagaren inte hör hemma där man ville ha honom, att han inte sysslar just med de saker man själv är intresserad av osv.,

är naturligtvis ett kvistigt proplem. Många anser t. ex. att en stor diktare inte bör syssla med politik. På sin höjd kan politiken vara en ungdomlig drivkraft, men på sin diktningens höjdpunkt, då utmärkelserna komma, bör han vara frigjord från all dylik belastning. En känd kulturskribent skrev för någon tid sedan om den politiska debatten, att den ofta är "intellektuellt kväljande eller i bästa fall fullkomligt smaklös". Churchill har haft sina blickar stadigt riktade på politiska och krigiska slagfält hela tiden och samtidigt skrivit tjocka böcker under flitigt rökande på sin världsberömda cigarr. Man kan kanske säga, att han inte riktigt passar in i det schema många kritiker anse vara det normala för en nobelpristagare i litteratur.

S. H.

MUSIKEN — MÄNNISKAN . . .

(Forts. fr. sid. 9)

För det är ju i alla fall den, som ligger till grund för den högre och mera utvecklade musiken.

Här blir vi avbrutna av kaffepannan, som håller på att koka över. Han skyndar ut till kokmöjligheten för att ta av den. I min ensamhet blygs jag inte för att kasta några blickar på de notpapper, som ligger uppradade på bordet. Det är ett par visor arrangerade för guitarr.

— Jaså, du sitter och tittar på mina arrangemang. Thomas kommer in med det rykande kaffet.

— Ja, va är det här för nått?

— Jo, du förstår att det är så få folkvisor, som är bearbetade att man själv måste arrangera dom för guitarr. För övrigt är det magert med lämpliga skolor, som eleverna trivs med. Men drick kaffet nu. Här har vi brö och kaker. Käka på bara.

På bussen hem sitter jag och tänker över vad vi har talat om. Och då slår det mig hur lite reklam det förekommer på sjukhus och konvalescenthem för musikcirklar. I varje fall har jag för min del aldrig stött på en rad om musik, då jag legat inne. Där om någonstans vore det väl på sin plats att vidga intresset för musiken. I varje fall i lika stor utsträckning, som annan studieverksamhet. Inte bara för tidens skull och de rika tillfällena som ges till repetitioner. Patienterna får ju då också möjlighet att roa både sig själva och andra och att i större utsträckning ta vara på all den tid, som så ofta går till spillo när man ligger sjuk. Av egen erfarenhet vet jag hur mycket det betyder då en grupp människor har något gemensamt att samlas omkring.

Låt musiken bli en stimulerande avkoppling. Ett intressant och spännande intresse. Ty den finns överallt. Det gäller bara att ha sinnena öppna för den. Den finns i maskiners larm, naturens stillhet — människan till gagn och gamman.

"Flygande" läkare

skulle kunna ge snabbare lungoperationer framgår av ett uttalande av *dr Erik Törnell*, ordförande i svensk sanatorieläkarförening. Uttalandet är närmast föranlett av de långa väntetiderna för vissa lungoperationer vid specialklinikerna, ett förhållande som i vissa fall kan äventyra utsikterna till goda resultat av dylika operationer. Förslaget att sända ut läkartrupp per flyg är, även om man som *dr Törnell* påpekar inte får bortse från de organisatoriska svårigheterna med dylika arrangemang, ett mycket gott uppslag. För dagen bör med glädje och respekt noteras, att man i läkarkretsar inte är rädd för nya och djärva förslag, att man ser allvarigt på frågan och söker komma fram till snabb och effektiv lösning.

FARBORR AUGUST

(Forts. fr. sid. 11)

tillsammans med oss. Den lilla staden hade gjort sej julfin. Lillå låg tillfrusen och snötäckt. En hänsynsfull vind vajade granen på Stortorget. Granrisgirlinger prydde Kungsgatan och elektriska betlehemsstjärnor och mekaniskt nickande tomtar reklamerade en myckenhet varor. Det snöade. En och annan gammaldags släde pinglade fram mellan bilarna.

I utkanten mot norr låg gatorna tomma och tysta. I många av de små stugfönstren hade man redan tänt julstjärnorna. Jag svängde in på Norra Ringgatan.

Det första jag lade märke till då jag kom till huset där August bodde, var fotstegen som ledde från trappan till hans vedbod och skidspåren som ledde därifrån. Jag anade sammanhanget men steg i alla fall in i farstun och bultade på hans dörr. Inget svar.

Då jag åter stod på gatan låt jag blicken följa skidspåret. Det gick mot norr.

Jag tyckte inte riktigt om denna farbror Augusts utflykt. Visst gick han lika bra på skidor som på benen. Och inte var vädret oroande i något avseende. Det var tvärtom ett ganska idealt sportväder. Men han var ju ändå 77 år. Han kunde ju råka ut för allt möjligt. Och det gällde dock en ödebygd även om den inte låg mer än halvannan mil borta.

Min hustru delade min oro och det blev faktiskt en ganska tryckt stämning vid middagsbordet. Vi förstod plötsligt att farbror August var en vän.

— Också en idé, muttrade min hustru. Att ge sej ut i vildmarken ensam och på julafton till.

— Han har farit hem! Det är väl inte så konstigt, sa jag en smula irriterad av oron. Skulle du inte ha gjort detsamma om du varit ensam bland främmande människor?

— Det är väl en annan sak.

På detta svarade jag ingenting, men jag kände på mej att min hustru hade orätt.

Juldagen gick in med gnistrande sol och gott skidföre. Då vi ätit frukost sa jag till min hustru att jag tänkte ta mej en skidtur.

— Gör du det! svarade hon med en iver som utvisade att hon gissat sej till utflyktens mål och att oron för farbror August inte släppt henne heller. Men med ord låtsades hon inte om någonting.

Det hade snöat något under natten och Augusts spår hade gått igen. Det syntes blott som en skuggning mot fältets gnistrande vithet. Jag behövde ju heller inte följa det för att finna vår vän. Kullingsbygden var mej ingalunda obekant.

Då jag äntligen skidade upp på gårdsplanen slog en tystnad emot mej — en tystnad som kom inifrån och kändes som en visshet, en god visshet, att ett levnadslopp var ändat i sitt meningsfulla sammanhang. Augusts skidor stod ordentligt uppställda mot väggen vid kökstrappan.

Jag spände av mej skidorna och gick in. Min blick uppfattade först köksbordet med resterna av en måltid. Jag såg mot soffan. Där låg han. Stilla. Att han inte sov det visste jag redan, men jag skakade i alla fall på honom och ropade hans namn. Men han låg med händerna knäppta på bröstet och ögonen slutna. Han såg ut som om han sov middag. Och det gjorde han kanske.

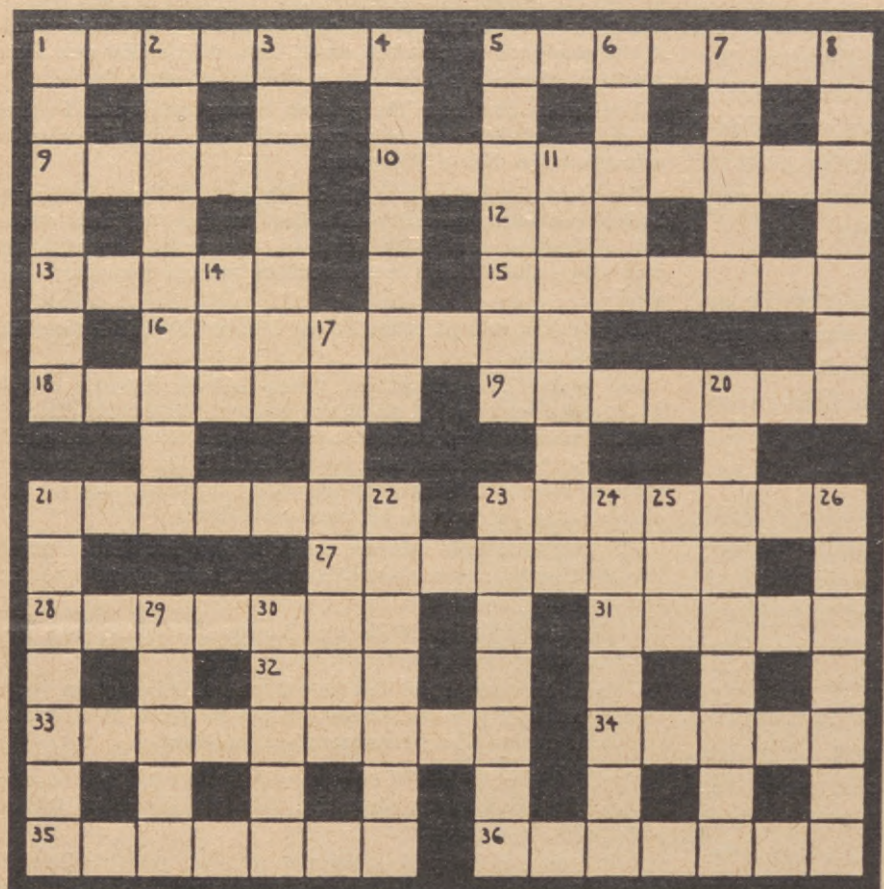
Hans goda, vänliga ansikte avspeglade tillfredsställelse i sin stelnade vila.

Jag avlägsnade mej tyst. Här kunde jag ingenting uträtta. Jag kunde bara skida tillbaka till stan och meddela myndigheterna att medborgare August behövde en smula assistens.

Jag följde mitt eget spår tillbaka. Emellanåt såg jag skugga av Augusts sista skidtur. Jag kände glädje över att farbror August hunnit hem från stadens isolering till den naturliga förening med livet som var resultatet av hans och hans faders arbete.

Tecknare: Gösta Kriland.

KORSORD nr 1

VÄGRÄTA ORD

1. De förhoppningsfulla telsingarna. (7)
2. Att vistas i Davos för lungornas skull. (7)
3. Räknades förr plank och bräder i. (5)
4. Är alltid sur. (9)
5. Konfirmation. (3)
6. Bra att ha med chefen. (5)
7. Har en del att säga till om på gården. (7)
8. Det skrivs väl brev? (8)
9. Maria Stuart. (7)
10. En dryck för god åt svenskar. (7)
11. Centilitersystemets symbol. (7)
12. — Förstår direktörn sej på träsnitt? — Joo, min far hade ett sågverk. (7)
13. Man vars hela strävan är att fylla stävan. (8)
14. En sorts synkoperad olåt, dock ej av modernaste slaget. (7)
15. Verkade Svensson i gång och nuna, när som han kom med paketet bruna. (5)
16. Volym. (3)
17. Knaster i låda. (9)
18. Så'na ungar böra tagna bli i öra. (5)
19. Engelsk senap. (7)
20. En som sköter klockor. (7)
21. Frilla. (7)
22. En skolgosse skriver om bergen i Schweiz. (7)
23. Vid den rike mannens dörr. (7)
24. Kan man tala här i landet. (5)
25. På Rügen lever man på —, sade herr Pankstedt med ett försök att vara kvick. (5)
26. Är nattvarden i yttre mening. (7)
27. Ett ägg av porslin bland de andra i korgen. (8)
28. Lagas dagligen. (3)
29. Disharmoniskt ljud. (8)
30. En himmelsk parabel. (9)
31. "Där växer klara bilder fram..." (7) (Nils Ferlin)
32. Det sjaskiga lunchbordet chockerade självklart de charmanta sjuksköterskorna. (7)
33. En fjärils flykt. (7)
34. Den bekämpas av kräftans fiender. (7)
35. Piggelin. (3)
36. Verkar allting i en kikare. (7)
37. Skalder ska inte —, sade Jörgen. (5)
38. Äro bina. (5)

Lösning till Korsord nr 10.

VÄGRÄTT: 1. Uppslag. 5. Solsken. 9. Galen. 10. Fallskärm. 11. Avis. 12. Stamp. 14. Ragnar. 16. Likbent. 17. Mätglas. 19. Billigt. 21. Redskap. 24. Arbete. 25. Eldfara. 28. Morän. 29. Svägerska. 30. Nalle. 31. Ritmall. 32. Sorgsén.

LODRÄTA ORD

1. Han är fattig, hon är rik. (7)
2. Bränsleförsörjning. (9)

Stipendier för studier vid Folkhögskolor och Socialinstitut

från De lungsjukas riksförbund — enligt tillkännagivande i Status oktobernummer — har tilldelats femton personer. Sammanlagda summan är 4.500 kr. med 300 kr. till varje elev vid följande undervisningsanstalter:

Socialinstitutet i Göteborg:

Alice Johansson, Lindome

Socialinstitutet i Stockholm:

Kurt Kristiansson, Stockholm
Lars Östman, Örnsköldsvik

Socialinstitutet i Lund:

Benny Telander, Hälsingborg

Svenska Kyrkans Socialinstitut:

Sven Eric Åström, Stockholm

Skaraborgs Läns Folkhögskola, Axvall:

Mona Gustavsson, Rök

Brunnsviks Folkhögskola, Sörvik:

Ture Fröberg, Avesta
Margit Berg-Nilsson, Stockholm

Jära Folkhögskola:

Vigo Karlsson, Helgevarma

Malungs Folkhögskola:

Valda Lundstedt, Norrlångträsk
Elvin Persson, Sävsjö

Sigtuna Folkhögskola:

Börje Hedlund, Katrineholm

Vara Folkhögskola:

Ingvar Johansson, Töreboda

Birka Folkhögskola, Ås:

Anna Jakobsson, Krokomb

Önnestads Folkhögskola:

Hasse Andersson, Werum

LODRÄTT: 1. Ungkarl. 2. Polcirkel. 3. Langare. 4. Giftigt. 5. Sällsam. 6. Lusta. 7. Knäpp. 8. Numerus. 13. Träget. 15. Ansgar. 18. Likörglas. 19. Blessyr. 20. Trassel. 21. Respass. 22. Demoner. 23. Panteon. 26. Dräkt. 27. Arena.

Pristagare: 1:a pris kr. 10:—, Fröken Märta Schön, Furulungsdag. 16 A, Borås. 2:a pris kr. 5:—, Fröken Marianne Eriksson, Pliggväg. 33, Hägersten.

Lösning till Korsord nr 11.

VÄGRÄTT: 2. Presentation. 9. Ido. 10. Lyon. 11. Fresterska. 14. Tre. 15. Egg. 17. Kvarlämnad. 20. Grått. 21. Rön. 22. Ord-språk. 25. Ungmötro. 26. Ost. 27. Ammas. 28. Konstaffär. 31. Ars. 32. Rån. 33. Revy-fiasko. 37. Unik. 38. Inn. 39. Kolingreplik.

LODRÄTT: 1. Fiskegrunkor. 2. Portgängen. 3. Effektlöst. 4. Elevator. 5. Nys. 6. Total. 7. Ane. 8. Ock. 12. Rom. 13. Andaktsstud. 16. Grön. 18. Älskarroll. 19. Nyromantik. 23. Rovfiske. 24. Åsar. 29. Sky. 30. Aning. 34. Eko. 35. Fun. 36. Air.

Pristagare: 1:a pris kr. 10:—, Fröken T. Wassén, Aschebergsgat. 32, Göteborg. 2:a pris kr. 5:—, Syster S. Jönsson, Geringeväg. 3, Lund.

GOTT NYTT ÅR 1954 tillönskas av

STOCKHOLM:

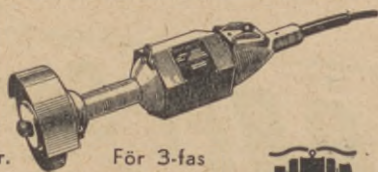
Adolfsson & Son, D. E., Kocksgatan 23
Berkel AB, Kungsgatan 72
Björklund & Co, Rudolf, AB, Malmtorgsgatan 8
Brenner, Sam, Järnaffär, S:t Eriksgatan 94
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16
Byrenius, Gustav, AB, Birger Jarlsgatan 32
Cederlöf, Eric, AB, Humlegårdsgatan 12
Crafoord, Clarence, Professor, Sabbatsbergs Sjukhus
Drougge, Adolf, Läkare, Liljeholmsvägen 8
Ellena, Päls- & Damkonfektion, Drottningholmsvägen 12
Eriksson, A. H., Kapten, Torsgatan 47, Stockholm
Ernhall, Stig, E:son, Tandläkare, Stureplan 19
Essler, Bengt, Tandläkare, Karlavägen 52
Ewemaskiner, AB, Kornhamnstorg 47
Falk, Sven, Revisor, Regeringsgatan 44
Folke & Co., Carl, AB, Nybrogatan 3
Forsberg, C., Firma, Hantverkaregatan 85
Grenstedt, A. V., Stadsmäklare, Hornsgatan 26
Gustafsson, A. C., AB, Kungsgatan 16—18
Holmberg, N., Läkare, Polhemsgatan 36
Holmgren, Gustav, Skorstensfejarmästare, Karlbergsvägen 22
Johansson, Greta, Tandläkare, Odengatan 104
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Ersta Sjukhus
Kaféet, Barnhusgatan 6
Kafé Folke, Folkungagatan 52
Karlsson & Co., J. R., Gävlegatan 20
Kinocentralen, AB, Drottninggatan 47
Lavass, M. G. & Rundkvist, A., Hornsgatan 174—176
Leja-Magasinet, AB, Norrmalmstorg
Lind, Tore, Läkare, Hornsgatan 1
Lindström, Bo, Läkare, Gullmarsplan 13, Johanneshov
Ljud & Bild, AB, Untravägen 13, Hjorthagen
Monberg & Thorson, AB, Kungsgatan 60
Nessim, Nils, AB, Hamngatan 1 A
Nilsson, Josef A., Målerifirma, Runebergsgatan 12
Nockeby Tvätt & Strykinrättning, AB, Drottningholmsvägen 603
Nordström & Co., C., Fridhemsgatan 46
Orell, S., Docent, S:t Görans Sjukhus
Otillys Konditori, Vargentinngatan 7
Palmqvist, A., AB, Humlegårdsgatan 13

Perfekt Stil, AB, Drottninggatan 30—32
Persson, Bröd., Skinn & Pälsvaru AB, Regeringsgatan 17
Persson, S. P., AB, Västerlånggatan 38
Reinholds Nya Ängbageri- & Kond., AB, Birkagatan 28
Sandahls Pälsvaruaffär, Humlegårdsgatan 17
Schneider, J., AB, Västmannagatan 1
Sellberg & Co., Fröhandel, Munkbron 3
Spiros AB, Fjäderfabriken, Bromma
Sternberg, Benno, AB, Arsenalsgatan 6
Stockholms Pantförsäljning, Mälartorget 15—17
Stockholms Patentbyrå, AB, Kungsgatan 36
Stora Essingens Ängtvätt, AB, Junohällsvägen 1
Ström & Co, P. A., AB, Humlegårdsgatan 10
Strömberg & Co., AB, Regeringsgatan 66
Ståhlberg, Harry, Verkmästare, Sibyllegatan 83
Superior, AB, Nybrokajen 7
Svenska Traktor, AB, Box 12007, Stockholm 9
Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B
Winterthur, Försäkringsbolag, Engelbrektsplan 2
Yellow Cab., AB, Birger Jarlsgatan 37
Östling, Paul, Järnaffär, Abrahamsbergsvägen 2, Bromma

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR:

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm
Café & Matsalar, Riddersviksvägen 20, Hässelby Villastad
Claesson, Bertil, Tandläkare, Landsvägen 58, Sundbyberg
Ekman, N. O., Skorstensfejarmästare, Skyttevägen 24 A,
Saltsjöbaden
Gentz, Carl, Överläkare, Strandvägen, Saltsjöbaden
Gustavsson, S., Skorstensfejarmästare, Villagatan 1, Sundbyberg
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Solna
Huddinge El. Installationsaffär, Box 41, Huddinge
Insulander, Sten, Läkare, Sveavägen 21, Djursholm
Kumlin, Emil, Skorstensfejarmästare, Fogdetorpsvägen 29,
Södertälje
Möbelnytt, Tulegatan 2, Sundbyberg
Ohlsson, Karl, Skorstensfejarmästare, Terrassvägen 9, Stocksund
Spånga Ved- & Brädgårdar AB, Industrigatan 4, Spånga
Södertälje Trävaru AB, Ekdalsgatan 9, Södertälje
Wallgren, Erik, Stadsläkare, Södertälje
Wendler, John, Revisor, Vallvägen 18, Lidingö

HANDSLIPMASKIN

Omg. från lager.
Införda offert!

För 3-fas
växelström.

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET
SIVERS & HÄGER

JONKOPING TELEFON 193 30 VÄXEL

GOTT NYTT ÅR 1954 tillönskas av

ANDERSLÖV:

Austrell, Torsten, Tandläkare

ARBOGA:

AB Arbogamaskiner

BODEN:

Åkerlunds Ekipering

DALBY:

Garbe, Carl-Eric, Doktor, Veberödsvägen

ERIKSFORS:

Träsk Såg & Hyvleri, Oscar Lockner

ESKILSTUNA:

AB Karlsson & Nilsson

Ohlsson & Lind Bokbinderi, Kungsgatan 36

ESLÖV:

Dahlin, Henry, Doktor, Södergatan 16

FALUN:

Falu Yllefabriks AB

GÄLLIVARE:

Café Temeperance, E. Isaksson

GÄVLE:

Busscentralens Café

HABO:

Ljungqvist, S., AB, Möbelfabrik, Box 96

HÖÖR:

Eriksson, Sven, Tandläkare, Storgatan 39

Holmström, Eric, Doktor, Elvkullen

Larsson, Orvar, Tandläkare, Storgatan 31

JÖNKÖPING:

Carlén, Berndt, Doktor, N:a Strandgatan 10

Heibel, Rolf, Doktor, V:a Storgatan 8

Jerlock, Sture, Centraldispensärläkare, Lasarettet

Nyström, Gösta, Doktor, V:a Storgatan 1

Thulin, Gurli, Leg. läkare, Gröna gatan 49

Ärman, Gustaf, Doktor, Barnarpsgatan 9

KIRUNA:

Konditori Brända Tomten

Föreningen Kiruna Folkpark

LUND:

Hansson, Malte, Provinsialläkare, Bredgatan 9

von Rosen, Erik, Docent, m. fru, Kung Oscars väg 1

MALMÖ

Fjellander, Ella, Doktor, Föreningsgatan 30

Graffner, Lennart, Doktor, Föreningsgatan 43 A

Gynning, Inga, Överläkare, Allmänna Sjukhuset

Hellberg, Per, Doktor, Köpenhamnsvägen 42

af Jochnick, C. A., Doktor, Gustaf Adolfs torg 8 A

von Rosen, Sophus, Docent, Allmänna Sjukhuset

Willén, Ida och Gösta, Läkare, Mariedalsvägen 54

MOTALA:

Birgers Konditori

Motala Glasmästeri AB

SUNDSVALL

Andersson & Nilsson Smidesverkstad och Hovslageri,

N. Järnvägsgatan 52

TRELLEBORG

Jönsson, Joel, Provinsialläkare, Hansagatan 7

VEBERÖD

Romaeus, Ture, Tandläkare

*

De Lungsjukas Riksförbund, Styrelsen

Förbundsexpeditionen Personal

Status Lokalredaktion, Malmö

HÖRNBÄDD- SUCCÉN

med 2 färdiga bäddar i valfria tyger passande alla!
Fantastisk, förnämlig konstruktion i stiligt utförande,
som giver en behaglig vila. Kom in och låt oss
demonstrera vår nyhet! Vi föra även resårmadrasser
samt alla slags bäddbara möbler.

MÖBEL-Specialisten

ANDRA LÅNGG. 46

GÖTEBORG

(hpl. Masthuggstorg.) Tel. 12 95 56

GOTT NYTT ÅR 1954 tillönskas av

PATIENTFÖRENINGAR:

Adolfsbergs Patientförening, Örebro Stads Sjukhem, Adolfsberg
Patientföreningen Enighet, Sanatoriet, Arvika
St. Ekebergs Patientförening, Axvall
Bollnäs Sanatoriums Patientförening, Bollnäs
Patientföreningen Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium,
Borås
Broby Patientförening, Broby
Patientföreningen Hjälpssamheten, Kroppefjälls Sanatorium,
Dals-Rostock
Patientföreningen, Eksjö Sanatorium
Högbo Patientförening, Falun
Patientföreningen Barrdoft, Furs Sanatorium
Garphyttans Patientförening, Garphyttan
Patientföreningen, Renströmska Sjukhuset, Göteborg
Sandarnes Patienters Understödsförening, Göteborg
Patientföreningen, Hällnäs Sanatorium
Kungshults Sanatoriums Patientförening, Hälsingborg
Tjärnans Patientförening, Kullsveden
Fagereds Patienters Understödsförening, Lia
Lugnets Patientförening, Lugnet
Löts Sanatoriums Patienters Understöds-kassa, Malmby
Patientföreningen Gagn & Glädje, Lungkliniken, Malmö
Målilla Patienters Understödsförening, Målilla Kyrkby
H. P. Handels & Understödsförening, Sanatoriet, Nyland
Blommenhofs Sanatoriums Patientförening, Nyköping
Patientföreningen "Nyttä och Trevnad", Orup
Romanäs Patienters Förening, Romanäs
Sandträsk Patientförening
S:t Görans Patientförening, Stockholm
Selggrens Sanatoriums Patientförening, Strömsbro
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Sundsvall
Svenshögens Patienters Självhjälpskassa, Svenshögen
Sävsjö Patienters Förening, Sävsjö
Väsby Sanatoriepatienters Understödsförening, Upplands Väsby
Patientföreningen vid Lungkliniken, Uppsala
Patienternas Understödsförening, Länssanatoriet, Uttran
Söderby Patientförening, Uttran
Follingbo Patientförening, Visby
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Västerås
Föreningen Nyttä och Nöje, Örnköldsvik
Sollidens Patienters Understödsförening, Östersund
Österåsens Patientförening, Österåsens Sanatorium
Patientföreningen Faxbruset, Nordhem, Österås

KONVALESCENTFÖRENINGAR:

Arvika Konvalescentförening, Arvika
Avestaortens Konvalescentförening, Avesta
Bodens Konvalescentförening, Boden
Gävleborgs Centralorganisation för Lungtuberkulösa, Bollnäs
Ölands Konvalescentförening, Borgholm
Södra Älvsborgs Läns Konvalescentförening, Borås
Föreningen Eskilstuna Lungkonvalescenter, Eskilstuna
Mellanskånes Konvalescenthjälp, Eslöv
Fagerstaortens Konvalescentförening, Fagersta
Gävle Konvalescentförening, Gävle

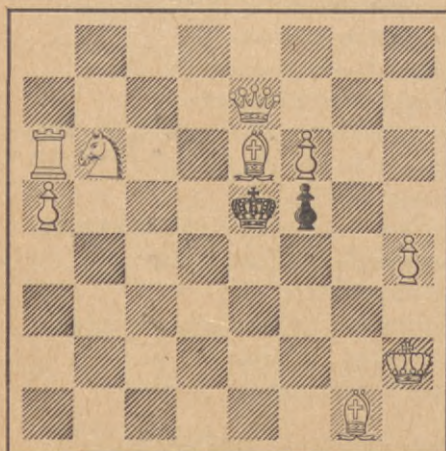
Göteborgs Lungsjukas Centralförening, Göteborg
Södra Hallands Förening för Tbc-konvalescenter, Halmstad
Hofors Konvalescentförening, Hofors
Norra Hälsinglands Konvalescentförening, Hudiksvall
De Lungsjukas förening i Hälsingborg m. o.
Västernorrlands Lungsjukas Centralförening, Härnösand
Hässleholms Konvalescentförening, Hässleholm
Kristianstads Läns Centralorganisation för lungsjuka, Hässleholm
De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs
Tärna Konvalescentförening, Joeström
Jönköpings Läns Lungsjukas Centralorganisation, Jönköping
Jönköpingsortens Konvalescentförening, Jönköping
Kalmar Konvalescentförening, Kalmar
Kalmar Läns Centralorganisation för lungsjuka, Kalmar
Karlskoga Konvalescentförening, Karlskoga
Karlskronaortens Konvalescentförening för Lungsjuka,
Karlskrona
De Lungsjukas Konvalescentförening i Karlstad m. o.
Kristianstads Konvalescentförening, Kristianstad
De Lungsjukas Konvalescentförening, Kristinehamn
Borlänge-Tunabygdens Lungsjukas Konvalescentförening,
Kvarnsveden
Föreningen lungsjuka i Köping
Landskrona Konvalescentförening för lungsjuka, Landskrona
De Lungsjukas Förening i Östergötland, Linköping
Östergötlands Läns Centralorganisation för lungsjuka,
Linköping
Kronobergs Läns Konvalescentförening, Lugnet
Norrbottnens Lungsjukas Centralorganisation, Luleå
De Lungsjukas Förening i Lund m. o.
Konvalescentföreningen Bången, Lycksele
De Lungsjukas Förening, Malmö
Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Malmö
De Lungsjukas Förening & Understödsfond, Norrköping
Nybro Konvalescentförening, Nybro
Oskarshamnortens Konvalescentförening för lungsjuka,
Oskarshamn
Lokalavd. Sirius, Piteå
Ronnebyortens Konvalescentförening för lungsjuka, Ronneby
Sandvikens Konvalescentförening, Sandviken
Kalixbygdens Konvalescentförening, Sangis
Simrishamns Konvalescentförening, Simrishamn
Älvkarleby Konvalescentförening, Skutskär
Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening, Solna
Centralstyrelsen för Stockholms lungsjuka
Föreningen för Lungsjuka i Stockholm
Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Sundsvall
Konvalescentföreningen i Säffle m. o.
Södra Hälsinglands Konvalescentförening, Söderhamn
Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå
Uppsala Läns Konvalescentförening, Uppsala
Hallands Lungsjukas Centralförening, Varberg
Varbergs med omnejd Konvalescentförening, Varberg
Gotlands Konvalescentförening, Visby
Värnamoortens Konvalescentförening för Tbc-sjuka, Värnamo
Konvalescentföreningen för Lung-tbc-sjuka i Ystad m. o.
Norra Ångermanlands Konvalescentförening, Örnköldsvik

SCHACK

Redigerad av G. Skarp

PROBLEM

av Maslovskij och Nikichin.

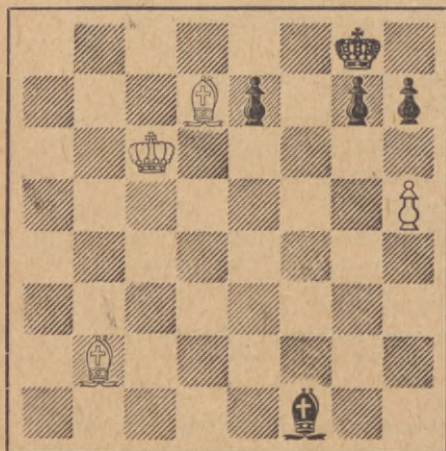
Matt i två drag.

Vit: Kh2, De7, Ta6, Le6, g1, Sb6, Ba5, f6, h4 = 9.

Svart: Ke5, Bf5 = 2.

STUDIE

av K. A. L. Kubbel.

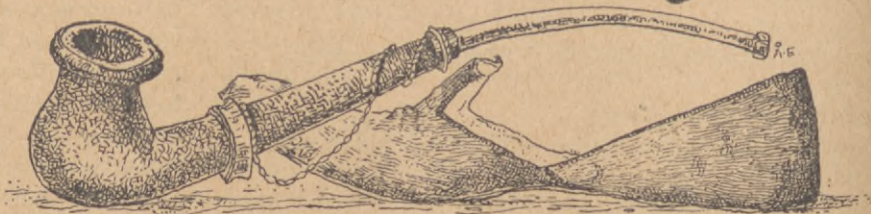

Vit drar och vinner.

Vit: Kc6, Lb2, d7, Bh5 = 4.

Svart: Kg8, Lf1, Be7, g7, h7 = 5.

"Fänrik Ståhls sägner"

Kameliadamen tillfrisknar

"Denna unga kvinna, Marie Duplessis, som dog så smärtsamt övergiven av alla och som, fast hon varit firad och beundrad mer än de flesta, endast följdes till gravan av två personer, hon har nu fått sin upprättelse och blivit mycket begrätn.

Där kom den gången vid premiären hela det Paris som är så hungrigt på skandaler och pikanterier till teatern för att avnjuta en kurtisans hädanfärd. Men alla de som inte ens blinkat när hon dog, de satt nu där i teatersalongen upplösta i tårar. Man grät av fullaste hjärta. Och alla de förnäma världsdamer som när hon levde nedlåtande granskat hennes toalett och med ett hänfullt småleende vänt sig efter henne, alla de kvinnorna satt nu där i teatersalongen och grät överljutt. Sannerligen, den medömkan hon aldrig fick i livet, den kom henne till rikligaste del efter döden och genom teatern."

Så skrev, några år efter premiären den 2 februari 1852, författaren Alexandre

Greta Garbo som Marguerite Gautier i George Cukors film "Kameliadamen" 1936.

"Kameliadamen" hette i verkligheten Marie Duplessis och var en för sin skönhet berömd och mycket uppvaktad parisisk demimond, som dog i lungtuberkulos vid 23 års ålder.

Den pigga och trivsamma
restauranten i stan's centrum
SÖDERGATAN 5 · MALMÖ

RESTAURANT

Ströget

I första våningen köper man "hembak" kaffebrod, som liksom konditorivarorna är levererat från bagerierna på Pilgården och Ballebygd. Choklad och konfektyr finns också. Borsivering för kaffe, te och choklad — smörgåsar kan man även köpa för avhämtning.

Andra våningens bordsivering har utökats med ytterligare en lokal, och inte mindre än sju fönster vetter nu mot den livligt trafikerade Södergatan...

Dumas d.y. på tal om framgången med sin pjäs "Kameliadamen".

I vid det här laget hundra år och mer har världen fortsatt att begråta Marie Duplessis eller, som hon heter i pjäsen, Marguerite Gautier, och sört över hennes tragiska död i "en långsamt tärande sjukdom". Men nu ska det bli slut på tårarna. En dagstidning meddelade nyligen att den franska skådespelerskan Michele Morgan engagerats av ett amerikanskt televisionsbolag att spela "Kameliadamen" i modern version. Marguerite Gautier ska sluta dö, på scen, i film och opera, och i stället räddas till livet med hjälp av PAS, streptomycin, conteben och hela den övriga arsenalen av moderna tuberkulosbekämpande medel för att i slutscenen frisk som en vårmorgon fall i armarna på sin älskade Armand.

Fäll inga tårar för Kameliadamen! Men kanske är det tid börja begråta Alexander Dumas d.y.

"Bleksoten följde i snörlivets spår"

får man veta i samband med alla de historiska data vi plockade fram till Stockholms sjuhundraårsjubileum. Det vill med andra ord säga att Kungl. huvudstaden även i gången tid var mottaglig för både modets växlingar ute i världen och de medföljande sjukdomssymtomen.

Den började i spanska hovkretsar och följde sedan modet till Europas samtliga hov och högsta kretsar och var utan tvekan en typisk överklassjukdom. Under franska revolutionen och empirens tid var både snörliv och bleksot okända, men från 1830-talet blev bleksoten i och med snörlivets spridning en verklig folksjukdom.

Bleksotens spridning i Europa diskuterades ingående på ett stort läkarmöte i Stuttgart 1841 — den svenske läkaren dr Magnus Huss kunde till exempel visa hur bleksoten angripit kvinnorna utmed kusten, där man allmänt snörde sina midjor, medan kvinnorna inåt landet, dit "modedräkten" inte nått, inte alls led av denna sot.

Det är faktiskt för oss moderna människor nästan omöjligt att rätt fatta snörlivets despotiska makt över både mod och kvinnor. Om man bara tittar på de med järnband infodrade läderkorsetter som våra 1500-talssystrar bar, går det väl an. Men tänker man sig in i hur det kan ha känts att gå, stå och röra sig i sådana järnbojor, grips man nästan av fysiskt illamående. Man förstår att tiden så småningom skulle bli mogen för en verklig reformdräkt. Ett första försök — fast inte särskilt lyckat — hade gjorts i Amerika på 50-talet och ledde fram till något som där kallades Gabriellaklänning, men i Sverige gick under namnet prinsessklänning efter dåvarande kronprinsessan Victoria, som använde idel sådana rakskurna, lätt svängda klänningar när hon 1881 kom hit.

SVENSKA ★ LLOYD

Det fanns bara fyra läkare

i Stockholm på 1470-talet förtäljer historien, men för själavården var det enligt utsago mycket bättre ordnat vid samma tidpunkt. Trots allt var det enligt historien en bitter inbördes fejd mellan dessa fyra läkekonstens utövare. De höll inte sams. 1479 processade de om 20 mark i drickspengar som kung Kristian på sin

tid hade givit dem men som den mest ansedde av dem, mästare Berend, hade lagt beslag på för egen räkning. 1483 gjorde den uppåtsträvande mästare Örjan en kupp och lovade inför magistraten att på åtta dagar gratis läka abedissan i Klara för att bevisa att mästare Berends tjänare hade läkt henne som en dravelsman. Tyvärr vet man inte, hur den medicinska duellen avlöpte.

STOCKHOLM

Allt i Sulläder, Plattläder, Skinnvaror, Arbetsskodon, Trätofflor, Stövlar, Pjäxor, Chaufförkängor, Skinntofflor, Chaufför- och arbetshandskar, Reseffekter, Tåg- virke, Bindgarn och seldon finner Ni i Oskar W. Lindgren & Co. Läderhandel, (Torsten Blidén). Ringvägen 127 (nära Götgatan). Tel. 41 09 14. Obs! Boxkalv- stövlar, Sportskodon, Motorkängor och sydda manskängor av C. G. Ströms i Kumla välkända fabrikat. Mod. priser.

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkassa

STOCKHOLMS LÄNS

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

*Svenskt Papper
Aktiebolag*

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för tryckerier

Specialitet

Tryckpapper för böcker och tidskrifter - Broschyromslag

**Försäkringsbolaget
"ZÜRICH"**

Birger Jarlsgat. 8, Sthlm 7. Tel. 67 05 10

Bengtssons Litografiska

23 22 20 Sveavägen 90, Stockholm 23 22 20

MODERNT OFFSETTRYCKERI

**BORAS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN**

BORAS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metalls-krot samt Textilavfall

Kräkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORAS —

FALKÖPING

**AB. Falbygdens
Textilindustri**

Telefon 1224
Falköping

GÖTEBORG

WIKINGS MEK. VERKSTAD

Kustens Varv, Göteborg

Tel.: Kont. 14 58 41 - Mek. verkst. 14 71 52
Maskinavdelning: Arbeten i järn och metall för byggnadsändamål. Pressningsarbeten och finmekaniska arbeten. Cylinderborrning, vevaxelslipning, lagergjutning. Tillverkning av pressverktyg m. m.
Tillverkning av maskiner för konservindustrien
Elektro-galvanisk avdelning: Förkromning, förnickling, kadmiering, förtunning etc.
Slipning och oxidering.

**AB. Svenska Shells
bensinstation**

Skånegatan, Göteborg
Telefon 16 24 31

A. Bratt

REKOMMENDERAS

*Rimliga priser och god kvalitet
utgöra grunden för vårt renommé*

Stens

CHOKLAD & KONFEKTFABRIK A.B.

Ävägen 18, Göteborg

Tel. 18 21 16, 18 21 17, 18 21 18, 18 21 38

Kryssfänér, Treetex

Masonite, Parkett

NILS EKMAN

Gårdavägen 5, tel. 15 63 06, 15 63 07

MALMÖ

Ät varje dag —

Andersson's

Kött-, Fläsk- o.
Charkuterivaror

NORRKÖPING

Efter SÖNDAGSPROMENADEN
eller UTFLYKTEN

smakar maten eller kaffet
utmärkt hos oss

Snabb betjäning - Trevliga lokaler

KONSUM-restaurangen
Norrköping

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26

Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer.
Försäljning av nya ringar.

NYKÖPING

AB Nyge-Verken

Hemgårdsvägen 10

Tel. 4200

SUNDSVALL

**AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR**

STORGATAN 17

Tel. 3311

Köp SOLSTICKAN

Praktiskt att ha

SPARKASSE

RÄKNING

med

SKANDINAVISKA

BANKEN

NILS PERSSONS DAMKONFEKTION

TELEFON 1892

ESLÖV

A.-B. PLÅTMANUFAKTUR

Malmö

Ledande fabrik för tillverkning av

BLECKEMBALLAGE

MED OCH UTAN LITOGRAFISKT TRYCK

1000 Affärskuvert 10 kr.

Blyertspennor Amer ced. pr gross 10:—

Genomslagspost A⁴ pr 1000 st. 7:50

Läderportfölj, 2 lås 15:—

Kontorsartiklar till LÅGSTA priser.

KONTORSLAGRET

G:la Brogat. 36 - Stockholm - Tel. 20 64 58

Fredrikssons INDUSTRI AB KINNA

Gynna
svensk industri

Gusums Blixtlås

FABRIKSNERLAG

D. G. Rudholm & Co

Tel. 119 07, 144 07

BORÅS

**det
moderna
tyget
heter**

Tva tvaé

TVÄTRÅD:

Tvätta ut i varmare vatten än som användas vid vanligt hemtvätt. Undvik frösande tvättmedel.

**RYO
PIQUÉ**

Kräms ut vätsket mellan neddopp-
ningarna, utan gnuggning, vidvättning
eller dragning.
Lufttorka plaggat efter tvättningen.
Undvik starka i starkt solljus eller
var sol.

Använd ut alltid bara från vid
strykning.

Rydboholm
AKTIEBOLAG

Tungt, vackert fall

Krympfritt

Skrynkelhärdigt

Mjukt och behagligt

Moderna mönster

Helt igenom svensk vara

Ryo Piqué är ett nytt tyg från Rydboholm. Det är ett tyg av rayon-ull, där själva pikeringen är vävd, vilket gör att tyget tål att pressas hur mycket som helst. Ryo Piqué kan rekommenderas, det är krympfritt, skrynkelhärdigt, lättvättat och smutsavstötande.

Den karaktäristiska etiketten ger tvätt-råd och varudeklara-tion.

Ryo Piqué finns i metervara och i kon-fektionerade plagg.

Rydboholm